

Het nieuw Belgisch marien ruimtelijk plan voor de periode 2020-2026

Frank MAES
Universiteit Gent

Samenvatting

Het Belgisch marien ruimtelijk plan (MRP) 2020-2026 is reeds het derde plan, na een gefragmenteerd Masterplan, gevolgd door een geïntegreerd MRP 2014-2020. Opnieuw is het MRP 2020-2026 erin geslaagd de schaarse beschikbare ruimte te verdelen op basis van belangrijke beleidsprioriteiten die gevat kunnen worden in enkele kernbegrippen: inzetten op natuurbehoud en herstel, de blauwe economie groeikansen bieden met focus op hernieuwbare energie, het stimuleren van offshore aquacultuur en inzetten op multifunctioneel gebruik van activiteiten binnen dezelfde zones. Nieuw is ook dat parallel aan de MRP-procedure, een proces is opgestart onder de Noordzeevisie 2050 waarbij met stakeholders van gedachten is gewisseld, zonder rekening te hoeven houden met de formele aspecten van de aanvaarding van een MRP. De participatie van de stakeholders en de publieksraadpleging is immens belangrijk willen we op een maatschappelijk verantwoorde wijze omgaan met de toekomstige ruimtelijke uitdagingen op zee. Het MRP 2020-2026 is hierin alvast geslaagd. Het meest in het oog springend is de nieuwe concessiezone voor hernieuwbare energie op de Vlaamse Banken en het daarbij inzetten op multifunctioneel gebruik. De grootste uitdaging was het temperen van de ambitieuze plannen van de Vlaamse overheid die al meer dan 10 jaar ijvert voor de bouw van een eiland (initieel een reeks van eilanden) als "zeewering", waarvoor het bewijs nog niet is geleverd en de noodzakelijke zandvoorraad schaars is. Een andere uitdaging is het verzoenen van de zeevisserij met bepaalde doelstellingen tot natuurbehoud en natuurherstel. Voor het MRP 2020-2026 is dit een moeilijke evenwichtsoefening, temeer omdat dit ook op EU-niveau voor spanningen zorgt. Opnieuw zal de visserijsector, en in het bijzonder de boomkorvisserij, aan ruimte moeten inbinden. Dit en de onzekerheid over de gevolgen van de Brexit zijn een immense uitdaging voor de sector, maar anderzijds ook een opportuniteit door in te zetten op andere vormen van visserij, zoals aquacultuur. Als een deel van de sector deze omslag wil maken, zal dat zonder wetenschappelijke en financiële steun niet mogelijk zijn. Een ruimtelijke aanzet wordt gegeven in het MRP 2020-2026, maar is weliswaar beperkt.

INHOUD

Afkortingen	416
1. Inleiding	417
2. Planningsproces, milieubeoordeling, publieksraadpleging en plan: procedurele aspecten	418
3. Een langetermijnvisie 2050	421
3.1. Het proces	421
3.2. De Noordzeevisie 2050 in een notendop	421
4. Het marien ruimtelijk plan 2020-2026	422
4.1. Scheepvaart, baggeren en recreatie	423
4.2. Zand- en grindontginning, zeewering en havenontwikkeling	426
4.3. Wetenschappelijk onderzoek en de bescherming van het erfgoed op zee	427
4.4. Hernieuwbare energie op zee en multifunctioneel gebruik	429
4.5. Natuurbescherming en natuurbeschermingsgebieden	431
4.6. Zeevisserij en aquacultuur	436
5. Besluit	439

Afkortingen

BMM:	Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee
BNZ:	Belgisch deel van de Noordzee
BT:	Bruto Ton – Bruto Tonnage
CIA:	Commerciële en Industriële Activiteiten
EEZ:	Exclusieve Economische Zone
EU:	Europese Unie
FRDO:	Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling
IHD:	Instandhoudingsdoelstellingen
IMO:	Internationale Maritieme Organisatie
KB:	Koninklijk Besluit
KRMS:	Kaderrichtlijn Mariene Strategie
KRW:	Kaderrichtlijn Water
MEB:	Milieueffectenbeoordeling
MER:	Milieueffectenrapport
MOG:	Modular Offshore Grid
MRP:	Marien Ruimtelijk Plan
SALV:	Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij
SBZ:	Speciale Beschermingszones
SMB:	Strategische Milieubeoordeling
TAC:	Total Allowable Catch
TTNS:	Think Tank North Sea
Wet EM:	De wet van 29 april 1999 inzake de organisatie van de elektriciteitsmarkt
WMM:	Wet Mariene Milieu
	Zeerechtverdrag: Internationaal Zeerechtverdrag van 1982

1. Inleiding

Op 2 juli 2019 werd het koninklijk besluit tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan voor de periode 2020 tot 2026 (KB MRP 2019) gepubliceerd¹, in uitvoering van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België (Wet Mariene Milieu – WMM).² Het betreft de ruimtelijke planning in de Belgische territoriale zee, op het continentaal plat en in de exclusieve economische zone (EEZ), kortom het Belgisch deel van de Noordzee (BNZ)³ voorbij de basislijn⁴ waarvoor de federale overheid overwegend bevoegd is. Wat landwaarts ligt van de basislijn is immers een Vlaamse bevoegdheid *ratio loci*, maar Vlaanderen is ook bevoegd voor de visserij op zee (behoudens aquacultuur op zee⁵), de zeewering en kustverdediging, het loodswezen, de scheepvaartbegeleiding, de havenuitbreiding en het baggeren op zee, met uitzondering van het storten van deze baggerspecie in zee. Hoewel ruimtelijke ordening een materiële bevoegdheid van de Gewesten is, zijn de Gewesten slechts bevoegd om de hun toegewezen aangelegenheden te regelen binnen hun territoriaal bevoegdheidsgebied. Dit is niet het geval in de zeegebieden (territoriale zee, het continentaal plat en de EEZ) die worden geacht te behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid, tenzij het Vlaamse Gewest in deze gebieden uitdrukkelijk bevoegd is zoals ingeschreven in de bijzondere wet van 8 augustus 1980 of, tenzij inherent wordt geacht aan een uitgedrukte bevoegdheidstoewijzing.⁶

Het KB MRP 2019 met vier bijlagen⁷ vervangt het marien ruimtelijk plan (MRP) na de periode 2014-2020 (KB MRP 2014)⁸ vanaf 20 maart 2020⁹ en kent een voorgeschiedenis van meer dan 15 jaar.¹⁰ Beide KB's MRP leggen grotendeels de EU-Richtlijn tot vaststelling van een kader voor maritieme ruimtelijke planning ten uitvoer, weliswaar vroeger dan de Richtlijn voorziet.¹¹

In bijlage 3 bij het KB MRP 2019 worden de bindende acties beschreven die de federale overheid (art. 5, KB MRP 2019) tot 2026 wenst uit te voeren, onderverdeeld in algemene doelstellingen en specifieke milieu-, economische, sociale en veiligheidsdoelstellingen. Als algemene doelstellingen worden het vereenvoudigen en het beter op elkaar afstemmen van de verschillende procedures voor het toelaten van activiteiten in het BNZ vooropgezet, het stimuleren van de internationale samenwerking bij MRP, een betere afstemming tussen *Natura 2000*-gebieden op land en zee, het stimuleren van participatie van stakeholders en burgers bij het uitvoeren van het MRP om zodoende een breed maatschappelijk draagvlak te creëren. De milieudoelstellingen focussen op: 1. het behalen van de “goede milieutoestand” uit de EU-Kaderrichtlijn Mariene Strategie (2008/56/EG) en een goede oppervlaktewatertoestand uit de Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG), het behalen van een “gunstige staat van instandhouding” uit de EU-Habitat- en Vogelrichtlijn; 2. het verder uitbouwen van duurzame energie op zee, waaronder het testen van de haalbaarheid van diverse technieken, zoals golfslagenergie, zonnepanelen ...; 3. het herstel van de grindbedden op de Vlaamse Banken; 4. onderzoek naar het herstellen van de verdwenen oesterbedden; en 5. het opruimen van het afval van militaire activiteiten, waaronder het voorkomen dat munitie op zee wordt achtergelaten na militaire schietoefeningen. Als veiligheidsdoelstellingen worden de volgende acties vooropgezet: 1. de veiligheid van het scheepvaartverkeer; 2. de veiligheid en de bescherming tegen stormen en zeespiegelstijging; 3. bijzondere maatregelen in het kader van de zeewering, met als belangrijkste actie om ruimte te voorzien voor de aanleg van een testeiland voor zeewering in het kader van het complex project kustvisie; 4. het stimuleren van meervoudig gebruik van militaire zones; 5. het waarborgen van de veiligheid van de munitiestortplaats op de Paardenmarkt; 6. het instellen van veiligheidsafstanden voor de scheepvaart rond commerciële en industriële activiteiten; en 7. het verhogen van de veiligheid op zee door het nemen van tijdelijke maatregelen. De economische

1. KB 22 mei 2019 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan voor de periode 2020 tot 2026 in de Belgische zeegebieden, BS 2 juli 2019 (KB MRP 2019).
2. BS 12 maart 1999 (ed. 2), gewijzigd door de wet van 17 september 2005, BS 13 oktober 2005, de wet van 21 april 2007, BS 10 mei 2007, de wet van 20 juli 2012, BS 11 september 2012, de wet van 22 mei 2014, BS 25 augustus 2014 en de wet van 8 mei 2019, BS 1 augustus 2019. Door het marien ruimtelijk plan te verankeren in de Wet MM wordt aan de milieubescherming een prominente plaats gegeven in het plan: zie F. MAES, “Ruimtelijke planning op zee in België: van plan naar proces en een nieuw plan”, TMR 2016/4, 418.
3. Het BNZ beslaat een oppervlakte van 3455 km² of 0,5 % van de Noordzee.
4. Dit is de “laagwaterlijn langs de kust die bepaald is door het laagste astronomische getij (LAT)”: art. 2, § 6 KB MRP 2019.
5. P. BOSSIER, D. DELBARE, M. DROUILLON, N. NEVEJAN, M. WILLE, T. VERLEYE, “Mariene aquacultuur” in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennissgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 133.
6. RvS, afd. Wetgeving, Adv. 54.892/1 van 14 februari 2014; RvS, afd. Wetgeving, Adv. 65.000/1 van 15 januari 2019, 4-5.
7. De ruimtelijke analyse van de zeegebieden (Bijl. 1), de langetermijnvisie, doelstellingen en indicatoren en ruimtelijke beleidskeuzes (Bijl. 2), de

- acties tot uitvoering van het marien ruimtelijk plan (Bijl. 3) en de kaarten (Bijl. 4) in BS 2 juli 2019.
8. KB 20 maart 2014 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan, BS 28 maart 2014: err. art. 8, BS 7 april 2014; err. Bijl. 2, BS 11 augustus 2014; err. art. 6, 7, 8 en 9, BS 13 juli 2015. Zie voor een bespreking van dit KB vn. 2: F. MAES, 424-439.
9. Art. 33 KB MRP 2019.
10. Zie vn. 2: F. MAES, 416-417.
11. Richtl. 2014/89/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014, Pb.L. 28 augustus 2014, 135. Volgens de richtlijn moeten de lidstaten tegen 18 september 2016 een competente autoriteit voor MRP aanduiden (art. 13) (in België vanaf 2012), een planningsproces instellen en voor 31 maart 2021 een ruimtelijk plan hebben (art. 8) (in België vanaf 2014). De ruimtelijke plannen moeten om de 6 jaar worden herzien. Het MRP 2019 is reeds een herziening van het MRP 2014. De lidstaten waren gehouden de Richtlijn MRP uiterlijk op 18 september 2016 in hun nationaal recht om te zetten en de Commissie hierover in te lichten, wat Griekenland had nagelaten. De Commissie startte op 18 januari 2018 een beroepsprocedure tegen Griekenland wegens de niet-nakoming van een bindende richtlijn en vorderde een dwangsom van € 31 416: 2018/C94/17, Pb.C. 94/14 van 12 maart 2018. Bij beschikking van de President van het Hof werd Griekenland veroordeeld tot betaling: Zaak C-36/18, *Europese Commissie v Helense Republiek*, 27 juli 2018, CURIA, ECLI: EU:C:2018:656.

doelstellingen omvatten: 1. het stimuleren van het gemeenschappelijk gebruik van kabels en pijpleidingen; 2. het voorzien in voldoende ontginningszones voor zand en grind; 3. de toegankelijkheid tot visserijgronden mogelijk maken, waarbij als belangrijke actie het invoegen van een visserijeffectenrapport in de milieuvergunningsprocedure is voorzien voor vergunningsplichtige activiteiten binnen de 6 zeemijl; 4. het uitwerken van marktconforme procedures voor het toekennen van domeinconcessies voor de productie van hernieuwbare energie; 5. het uitwerken van procedures voor het toekennen van zones voor industriële en commerciële activiteiten; 6. het verbieden van activiteiten die de groei en de toegankelijkheid van de Belgische havens compromitteren, waaronder hun eventuele uitbreiding en het veilig scheepvaartverkeer; 7. het onderzoeken onder welke voorwaarden andere activiteiten kunnen plaatsvinden in de zones voor de productie van hernieuwbare energie in het kader van meervoudig ruimtegebruik, meer in het bijzonder de visserij en de pleziervaart. De sociale doelstellingen zijn de vrijwaring van het zeezicht, het vrijwaren van het cultureel erfgoed onder water en het uitwerken van maatregelen tot inbedding van recreatieve activiteiten.

2. Planningsproces, milieubeoordeling, publieksraadpleging en plan: procedurele aspecten

Aan de vaststelling van het MRP 2020-2026 ging opnieuw een uitgebreide consultatieprocedure vooraf van zowel de betrokken overheidsdiensten, stakeholders, ngo's als burgers. Artikel 5bis § 1, WMM¹² voorziet in de uitwerking van een planningsproces via een in de Ministerraad overlegd KB waaraan uitvoering is gegeven door het KB van 13 november 2012 tot instelling van een raadgevende commissie¹³ en een planningsprocedure¹⁴. Een MRP wordt om de

zes jaar geëvalueerd en indien nodig gewijzigd, dan wel bijgestuurd. De Koning kan ook een tussentijdse wijzigingsprocedure uitwerken (art. 5bis, § 2, WMM).

Het MRP 2020-2026 is bindend (art. 5bis, § 2, WMM) en inbreuken worden gestraft met een geldboete van 100 tot 100 000 EUR en met een gevangenisstraf van 2 maanden tot 1 jaar, of met een van deze straffen alleen (art. 50 § 1/1, WMM). Artikel 5 van het KB MRP 2014 stelde dat de artikelen 6 tot 15 (de zonering en randvoorwaarden) bindend zijn voor de overheden en voor de rechtsonderhorigen, wat niet het geval is in het KB MRP 2019. Voor de federale overheden zijn de langetermijnvisie, de doelstellingen en indicatoren, de ruimtelijke beleidskeuzes (Bijl. 2) en de acties tot uitvoering van het marien ruimtelijk plan (Bijl. 3) bindend (art. 4 en 5, KB MRP 2019), wat niet het geval is met de ruimtelijke analyse van de zeegebieden (Bijl. 1) en de kaarten (Bijl. 4) (art. 3, KB MRP 2019). De kaarten in bijlage 4 zijn indicatief bij gebrek aan precisie, die wel te vinden is in het KB MRP 2019 waarin de zones worden aangeduid op basis van coördinaten in projectie WGS 84 (art. 2, § 1. 18°, KB MRP 2019). Volgens het KB MRP 2019 en artikel 5bis, § 2, WMM is enkel het MRP 2020-2026 bindend voor de Vlaamse overheid en de rechtsonderhorigen, en niet de bijlagen. In het geval concessie- en vergunningsplichtige activiteiten, hetzij zonder concessie, vergunning of buiten de vergunde locatie zouden plaatsvinden, dan kan de minister van Leefmilieu via de rechtbank de verwijdering vragen en het herstel in de oorspronkelijke toestand vorderen binnen een termijn van 1 jaar (art. 59, Wet MM).

Het ontwerpplan bestond uit een ontwerp KB MRP en vier bijlagen: een ruimtelijke analyse, de langetermijnvisie, de acties tot uitvoering van het plan en de kaarten.¹⁵ De WMM vereist een openbaar onderzoek en een strategisch milieueffectenrapport (art. 5bis, § 1, 2° en 3°) in navolging op de desbetreffende EU-Richtlijnen¹⁶ en de wet van 13 februari 2006 inzake de beoordeling van de milieugevolgen van plannen en programma's.¹⁷

12. WMM, zoals gewijzigd door de wet van 20 juli 2012, BS 11 september 2012.
13. KB 13 november 2012 betreffende de instelling van een raadgevende commissie en de procedure tot aanneming van een marien ruimtelijk plan in de Belgische zeegebieden, BS 28 november 2012, gewijzigd door art. 50, KB MRP 2014 waarbij het Vlaams Gewest vertegenwoordigers kan afvaardigen die aan de debatten deelnemen met dezelfde stem als de federale leden. De raadgevende commissie is samengesteld uit telkens 2 afgevaardigden van de FOD Economie, de FOD Binnenlandse Zaken en de FOD Leefmilieu; en telkens 1 afgevaardigde van de FOD Buitenlandse Zaken, FOD Mobiliteit en Vervoer, FOD Defensie, de Scheepvaartpolitie, de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee of de Programmatrische Overheidsdienst Wetenschapsbeleid en de Programmatrische Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling (art. 1, § 5).
14. De planningsprocedure gaat uit van een initiatief van de Minister of Staatssecretaris bevoegd voor de Noordzee die een voorontwerp van plan voorlegt aan de raadgevende commissie. Na gemotiveerd advies van deze commissie binnen de 30 dagen na ontvangst van het voorontwerp, gaat het voorontwerp van plan naar de Ministerraad voor een principiële goedkeuring. Worden de 30 dagen overschreden, dan wordt het advies als gunstig beschouwd. Deze termijn kan door de voorzitter verlengd worden met 15 dagen op vraag van een meerderheid van de leden van de raadgevende commissie (art. 2, KB MRP 2019). Dit door de Ministerraad principieel goedgekeurd ontwerp van plan wordt onderworpen aan een strategische milieubeoordeling (plan-MER) en een openbaar onderzoek. Het openbaar onderzoek omvat ook de socio-economische effecten van het ontwerpplan. Binnen een termijn van 60 dagen worden de Gewestregeringen, de Structuur Kustwacht en de Federale Raad voor Duurzame

Ontwikkeling (FRDO) om advies gevraagd, en ook elke andere instantie die de Minister nuttig acht. De Minister organiseert binnen deze termijn minstens één openbare overlegvergadering en consulteert de bevoegde overheden van Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, en elke staat die hij nuttig acht. Nadat deze procedure is afgerond en rekening houdende met de adviezen, consultaties en het openbaar onderzoek, legt de Minister een ontwerp-KB ter goedkeuring voor aan de Ministerraad: zie schema bijlage I, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 6723.

15. Zie <https://www.health.belgium.be/nl/openbare-raadpleging-het-marien-ruimtelijk-plan-voor-het-belgische-deel-van-de-noordzee-2020-2026>.
16. Richtl. 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's, Pb.L. 21 juli 2001, 197 en Richtl. 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu en, met betrekking tot inspraak van het publiek en toegang tot de rechter, tot wijziging van de Richtlijnen 85/337/EEG en 96/61/EG van de Raad, Pb.L. 25 juni 2003, 156.
17. Wet 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu, BS 10 maart 2006. Deze wet geeft uitvoering aan Richtlijn 2001/42/EG en aan Richtlijn 2003/35/EG; zie voor de tenuitvoerlegging van het plan-MER (strategische milieubeoordeling) in navolging op de wet van 13 februari 2006: ARCADIS, *Strategische milieueffectenbeoordeling van het ontwerp van marien ruimtelijk plan*, Gent 29 mei 2018, 53-55 (242).

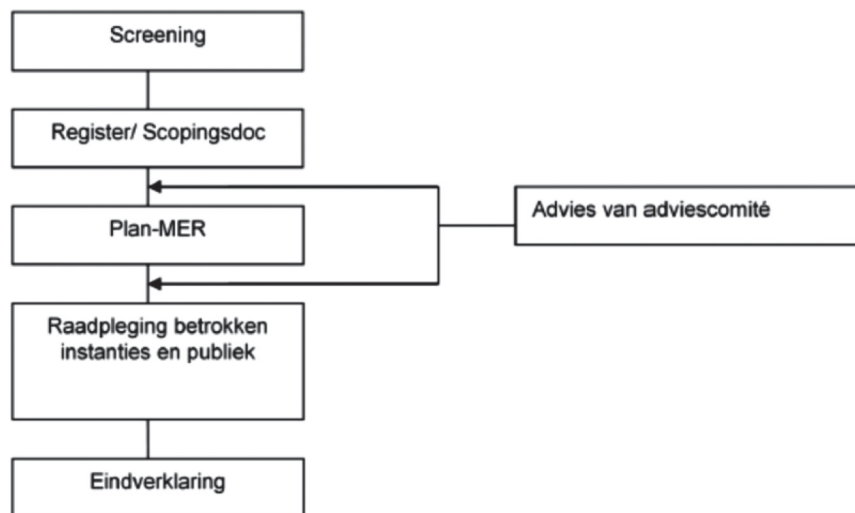
Het MRP en de strategische milieubeoordeling moeten ook voldoen aan de verplichtingen van België die voortvloeien uit de EU-Vogelrichtlijn¹⁸ en de EU-Habitatrichtlijn¹⁹ voor wat de *Natura 2000* mariene gebieden betreft, de milieuverplichtingen in de EU-Kader-richtlijn Mariene Strategie²⁰ en de EU-Kader-richtlijn Water²¹, maar eveneens aan de milieuverplichtingen in de WMM. Artikel 4, § 1 WMM stelt immers dat gebruikers en de overheid bij het uitoefenen van activiteiten op zee *'rekening moeten houden'* met het preventiebeginsel, het voorzorgsbeginsel, het duurzaamheidsbeginsel, het vervuiler-betaalt-beginsel en het herstelbeginsel, zijnde middelenverbintenissen en geen resultaatverbintenissen.²²

In februari 2017 is het herzieningsproces van het MRP opgestart. Alle belanghebbenden zoals ngo's, bedrijven, belangenorganisaties, overheidsinstanties en de burgers konden hun voorstellen indienen voor de inhoud van het nieuwe plan. Op basis van deze voorstellen heeft de staatssecretaris bevestigd voor de Noordzee een voorontwerp-MRP opgesteld. Na raadpleging van de raadgevende commissie werd het eerste ontwerp-MRP 2020-2026 door de federale ministerraad van 20 april 2018 goedgekeurd en onderworpen aan een strategische milieubeoordeling (SMB). Voordien was een ontwerpregister (*'scopingdocument'*)

opgesteld waarbij de te onderzoeken milieueffecten en de methodologische aspecten werden afgebakend en voorgelegd aan het adviescomité SMB, dat op 20 maart 2018 hierover advies uitbracht, waarna op 9 april 2018 het definitieve register werd medegedeeld aan het adviescomité SMB en het plan-MER werd uitgewerkt. Op 7 mei 2018 werd het ontwerp van SMB aan het adviescomité voorgelegd en daarna besproken. Eind mei 2018 gaf het adviescomité SMB zijn advies over het ontwerp-SMB met aanbevelingen om de waardevolle zones op de Noordzee beter te beschermen, waaronder de initieel aangeduide nieuwe zones voor hernieuwbare energie en een betere afstemming van de afbakening van de beschermde gebieden met de plannen van de buurlanden. Verder werd de noodzaak beklemtoond van meer studies over de cumulatieve effecten van windmolenparken op habitats en het gebruik van de 'Beste Beschikbare Technieken' bij de installatie van funderingen van windturbines.²³

In de SMB worden algemene keuzes gemaakt op basis van de beschikbare wetenschappelijke informatie over toekomstige ontwikkelingen en de grensoverschrijdende effecten van het plan. Voor bepaalde activiteiten, zoals projecten voor hernieuwbare energie op zee, zullen de meer concrete milieueffecten het voorwerp worden van een project-MER.²⁴

Figuur 1: procedure SMB + raadpleging (Bron: ARCADIS, 29 mei 2018, 55).

In de SMB van het MRP werden twee alternatieven onderzocht: alternatief 1 zijnde het ontwerp-MRP

2020-2026 met o.m. de regularisatie en de uitbreiding van het habitatgebied Vlake van de Raan, de

18. Richtl. 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand, *Pb.L.* 26 januari 2010, 20. Deze richtlijn vervangt de oude Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979.
19. Richtl. 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora, *Pb.L.* 22 juli 1992, 206.
20. Richtl. 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu, *Pb.L.* 25 juni 2008, 164, 19; ten uitvoer gelegd door het KB van 23 juni 2010 betreffende de mariene strategie voor de Belgische zeegebieden, *BS* 13 juli 2010; zie het Gezondheidsrapport 2018 van de Belgische Noordzee op: <https://www.health.belgium.be/nl/gezondheidsrapport-2018-van-de-belgische-noordzee-msfd-2018>.

21. Richtl. 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, *Pb.L.* 22 december 2000, 327; ten uitvoer gelegd voor de kustwateren en de territoriale zee door het KB van 23 juni 2010 betreffende de vaststelling van een kader voor het bereiken van een goede oppervlaktewatertoestand, *BS* 13 juli 2010.
22. Zie voor de betekenis van deze beginselen vn. 2: F. MAES, 418.
23. Zie vn. 15: ARCADIS, *Strategische milieueffectenbeoordeling van het ontwerp van marien ruimtelijk plan. Compilatie document – Verwerking inspraakreacties strategische milieubeoordeling*, Gent 5 november 2018, 4.
24. Dienst Marien Milieu (FOD Leefmilieu), *Eindverklaring Marien Ruimtelijk Plan*, 11 december 2018, 3 op vn. 15; zie ook ARCADIS, *Strategische milieueffectenbeoordeling van het ontwerp van marien ruimtelijk plan*, Gent 29 mei 2018, 63-64: www.vliz.be/imisdocs/publications/316068.pdf.

schrapping van de zones voor een energie-atol, nieuwe zones voor hernieuwbare energie op de Vlaamse Banken, afbakening van 5 zones voor commerciële en industriële activiteiten (CIA) overwegend in de territoriale zee en in *Natura 2000*-gebied, de afbakening van de locatie voor een testeiland ter hoogte van Knokke, de hertekening van de zones voor zandwinning, ...²⁵ en alternatief 2 zijnde de opties en suggesties die niet opgenomen werden in het ontwerp-MRP 2020-2026. Beide alternatieven werden afgewogen ten aanzien van het nulalternatief (MRP 2014-2020, zonder wijziging) en ten aanzien van elkaar, en de ontwikkelingen voor het referentiejaar 2020.²⁶ In het SMB-traject is het onder meer van belang dat er een voldoende draagvlak is bij de overheid, de stakeholders en het publiek om het plan effectief te realiseren. In het plan-MER, dat zowel aan het adviescomité SMB als aan het publiek werd ter beschikking gesteld, worden de effecten (positieve en negatieve) van de alternatieven beschreven aan de hand van de potentiële milieu-impact van de voorziene activiteiten op zee en de leemten in de huidige kennis. Het betreft de bodemverstoring (door diverse activiteiten), de wijziging van de oorspronkelijke morfologie van de bodem, de productie van hernieuwbare energie en de vermindering van de uitstoot van koolstofdioxide, de geluidsverstoring van fauna (door de constructie van windmolenparken en militaire activiteiten), de productie van elektromagnetische velden (door elektrische kabels), de impact op de biodiversiteit, de verstoring van zeevogels, de impact op de veiligheid van de scheepvaart, de verhoogde stormrisico's ten gevolge van klimaatverandering en de noodzaak tot een betere kustveiligheid, de wijziging in het zeezicht vanop het strand en in het algemeen de druk op de beschikbare vrije ruimte.²⁷ Ten slotte werd een inschatting gemaakt van de 'passende beoordeling' bij significante gevolgen van het plan voor het *Natura 2000*-netwerk (de EU-Vogel- en Richtlijngebieden in het BNZ) en deze aangrenzende gebieden in de buurlanden.²⁸ De 'passende beoordeling' uit de Habitatrictlijn (art. 6.3) moet het mogelijk maken dat de gevolgen van activiteiten in het gebied de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantasten (zie *infra*).

De openbare raadpleging van het ontwerp-MRP 2020-2026 en de SMB vond plaats van 29 juni tot en met 28 september 2018²⁹, alsook de raadpleging van adviserende instanties, de Gewesten en de buurlanden (Verenigd Koninkrijk, Nederland³⁰ en Frankrijk). Het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gaven geen advies, het Waals Gewest wel. Hoewel het Vlaams Gewest formeel geen advies gaf, werden er wel ambtelijk-technische opmerkingen ontvangen vanwege verschillende diensten van het Vlaamse Gewest.³¹ Ook de Structuur Kustwacht, de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)³² en de Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij (SALV)³³ gaven een advies. Van de buurlanden gaf enkel Frankrijk geen advies.³⁴

De opmerkingen vanwege het publiek, de actiegroepen, de adviesgroepen en van de diensten van het Vlaamse Gewest werden meegenomen in de mate dat ze relevant waren voor het MRP 2020-2026. Deze opmerkingen werden gegroepeerd en de motivering waarom met de opmerkingen al dan niet werd rekening gehouden, is verwerkt in een compilatiedocument³⁵ en in de Analyse publieksraadpleging MRP 2020-2026.³⁶ De bezorgdheden van het Verenigd Koninkrijk en/of Nederland betroffen vooral de impact van baggerstortzones op de scheepvaart, de mogelijke grensoverschrijdende effecten van het testeiland en de mogelijke grensoverschrijdende ecologische impact van de nieuwe zones voor hernieuwbare energie op de Vlaamse Banken.

Na de finale aanpassingen van het MRP en van het plan-MER werd een eindverklaring opgesteld waarbij de keuze viel op alternatief 1. De belangrijke opmerkingen van de stakeholders en het publiek werden opgenomen. In het finale-MRP 2020-2026 gaf dit aanleiding tot de schrapping van de verbodszone tussen 3 en 4,5 zeemijl voor vissersvaartuigen met een tonnenmaat van meer dan 70 bruto ton (BT), de schrapping van de zone voor een testeiland ter hoogte van Knokke, de uitbreiding van de nieuwe zone voor hernieuwbare energie op de Fairybank met 60 km², de opties voor bepaalde vormen van visserij en recreatieve scheepvaart in de nieuwe zones voor hernieuwbare energie na nader onderzoek, de wijziging

25. Zie bijlage 4 Kaarten op <https://www.health.belgium.be/nl/openbare-raadpleging-het-marien-ruimtelijk-plan-voor-het-belgische-deel-van-de-noordzee-2020-2026>.

26. Zie ARCADIS, *Strategische milieueffectenbeoordeling van het ontwerp van marien ruimtelijk plan*, Gent 29 mei 2018, 21-26.

27. *Ibid.*, 79-192.

28. *Ibid.*, 193-219.

29. De openbare raadpleging werd aangekondigd in het *BS*, op de website van FOD Milieu, de federale portaalsite, en via nieuwsbrieven van de provincie West-Vlaanderen en het VLIZ. Er werden 145 opmerkingen ontvangen via het online formulier. Er werden 35 830 schriftelijke bijdragen ontvangen, waarvan een groot deel via petitie georganiseerd door de gemeente Knokke en de actiegroep "stop het eiland". Per mail werden meer dan 15 000 bijdragen ontvangen door een campagne opgezet door WWF en 62 mails van instanties en burgers: Dienst Marien Milieu (FOD Leefmilieu), Eindverklaring Marien Ruimtelijk Plan, 11 december 2018, 4 en 19 op vn. 15.

30. Zie voor Nederland waarbij ook de Nederlandse burgers hun opmerkingen konden overmaken aan België: <https://www.noordzeeloket.nl/beleid/internationaal/plannen-buurlanden/kennisgeving-ontwerp>.

31. De opmerkingen hadden betrekking op het ontbreken van de opmerkingen van het Adviescomité SEA in de bijlagen, de onduidelijkheid over de verantwoording van de locatiekeuze van baggerstorten en waarom geen onderscheid wordt gemaakt tussen aanleg- en onderhoudsbaggerwerken en over onvoldoende aandacht voor archeologisch en cultureel erfgoed onder water bij de impactanalyse: zie vn. 23: ARCADIS, 5-8.

32. Zie <https://www.frdo-cfdd.be/nl/publicaties/advices/advies-over-het-ontwerp-van-marien-ruimtelijk-plan-2020-2026>.

33. Advies op eigen initiatief, zie <https://www.salv.be/salv/publicatie/advies-s-marien-ruimtelijk-plan-2020-2026>.

34. Zie aanhef KB MRP 2019.

35. Zie ARCADIS, *Strategische milieueffectenbeoordeling van het ontwerp van marien ruimtelijk plan. Compilatiedocument – Verwerking inspraakreacties strategische milieubeoordeling*, Gent 5 november 2018, 6-24.

36. Zie Dienst Marien Milieu (FOD Leefmilieu), *Analyse publieksraadpleging Marien Ruimtelijk Plan*, 6-49 op vn. 15.

van het statuut van de Baai van Heist van gericht marien reservaat naar Vogelrichtlijngebied waardoor er minder restricties gelden, de schrapping van zone B voor commerciële en industriële activiteiten en extra voorwaarden voor zone C, de aanduiding van drie zoekzones voor wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van bodemvisserij op de habitats en aandacht voor vismigratie bij de project-MER van de nieuwe windmolenparken.³⁷ Op 7 december 2018 werd het ontwerp-MRP 2020-2026 door de ministerraad aangenomen en voor advies overgemaakt aan de Raad van State. Met uitzondering van het benadrukken van de bevoegdheid van de federale staat en de Gewesten, in casu op zee, had de Raad van State slechts redactionele en in beperkte mate juridisch-technische opmerkingen.³⁸

3. Een langetermijnvisie 2050

3.1. Het proces

Hoewel het MRP 2014 in bijlage 2 ook een langetermijnvisie vooropstelde, werd deze visie ontoereikend geacht. Voor de aanvang van het herzieningsproces van het MRP 2014 in februari 2017, werd door de staatssecretaris bevoegd voor de Noordzee op 16 december 2016 een proces gestart onder de noemer Noordzeevisie 2050. Dit proces duurde 1 jaar en liep grotendeels parallel met het informeel onderdeel van het herzieningsproces van het MRP 2014. Hoewel beide processen een andere finaliteit hadden, werden de vergaderingen in het kader van de langetermijnvisie door sommige deelnemers verward met de herziening van het MRP 2014, waarbij het niet altijd evident was de korte- en langetermijnopties van elkaar te scheiden.

In het kader van de Noordzeevisie 2050 werden drie kernwerkgroepen opgezet. Een groep focuste op natuurlijkheid, de andere op meervoudig ruimtegebruik en de derde op blauwe economie en innovatie. De werkgroepen dienden rekening te houden met zes transversale thema's; duurzaamheid, onderzoek en ontwikkeling, *governance*, safety & security, land-zee-interactie en grensoverschrijdend denken en kregen de steun van experts over deze thema's. Iedereen kon aan de werkgroepen deelnemen, zoals administraties (federale, Vlaamse, provinciale en gemeentelijke), stakeholders (havens, energiebedrijven, offshore-windmolenparkbeheerders, vissers, bagge- raars, zandontginners, wetenschappers, ...), belangenverenigingen en individuele burgers, op voorwaarde

van voorafgaande inschrijving en het kiezen van een werkgroep. In de eerste 6 maanden van 2017 kwam elke kernwerkgroep 4 tot 5 keer samen om te reflecteren over de toekomst van de Noordzee.³⁹ De interesse was groot aangezien meer dan 150 personen deelnamen aan deze vergaderingen. Het eindverslag van de drie kernwerkgroepen werd voorgesteld op 18 juli 2017 aan alle deelnemers⁴⁰ en over de inhoud werd hun goedkeuring gevraagd. Uit de eindverslagen van de werkgroepen werd een overkoepelende visie gedistilleerd die door de staatssecretaris bevoegd voor de Noordzee werd voorgesteld op 20 december 2017⁴¹, waarna het Noordzeevisie 2050-proces eindigde en de Think Tank North Sea (TTNS) werd opgericht. Aangezien het ontwikkelen van een langetermijnvisie tot 2050 een continue proces is, deels wegens nieuwe en nu nog onbekende wetenschappelijke, technische en maatschappelijke veranderingen, dan wel uitdagingen, heeft de TTNS tot taak een breed gedragen langetermijnvisie te ontwikkelen rond de kernprincipes die een duurzaam beheer van het BNZ in de toekomst mogelijk moeten maken. De TTNS vertrekt van een bottom-up-benadering waarbij jaarlijks in overleg met de geïnteresseerde stakeholders uit de quadrupel helix (beleid, private sector, wetenschap en burgers inclusief ngo's) een aantal verder uit te werken thema's worden geselecteerd met het oog op een visievorming 2050. De keuze van deze thema's is eveneens een participatief proces dat wordt bekrachtigd door de TTNS-Stuurgroep. In 2019 lag de focus van de TTNS op 'Werken met de natuur' en 'Leven met klimaatverandering'. Einde 2019 hebben beide werkgroepen hun visieteksten voorgesteld.⁴²

3.2. De Noordzeevisie 2050 in een notendop

De langetermijnvisie van het MRP 2020-2026, zoals opgenomen in bijlage 2⁴³, is in grote mate geïnspireerd op de langetermijnvisie Noordzee 2050. De ruimtelijke beleidskeuzes in bijlage 2 zijn dan weer eigen aan het MRP 2020-2026 zelf. De langetermijnvisie Noordzee 2050 ontwikkelde een aantal uitgangspunten en gaat uit van 3 kernprincipes. Belangrijke uitgangspunten zijn:

- 1) De zee blijft een publiek goed onder de verantwoordelijkheid van de staat (ten behoeve van allen) en de ruimte op zee is niet vatbaar voor privaat eigendomsrecht.
- 2) Om de vooropgestelde doelstellingen te realiseren is de samenwerking op economisch, wetenschappelijk en ecologisch vlak, zowel grensoverschrijdende als tussen maatschappelijke actoren, belangrijk.

37. Zie Dienst Marien Milieu (FOD Leefmilieu), Eindverklaring Marien Ruimtelijk Plan, 11 december 2018, 5-9 op vn. 15.

38. Zie RvS, afd. Wetgeving, Adv. 65.000/1 van 15 januari 2019.

39. Vergaderingen Natuurlijkheid (44 deelnemers) op 24 januari 2017, 21 februari 2017, 18 april 2017 en 23 mei 2017. Vergaderingen Blauwe Economie en Innovatie (60 deelnemers) op 26 januari 2017, 21 februari 2017, 30 maart 2017, 27 april 2017 en 18 mei 2017. Vergaderingen Meervoudig

Ruimtegebruik (52 deelnemers) op 25 januari 2017, 22 februari 2017, 19 april 2017 en 17 mei 2017.

40. Zie de verslagen op <http://www.thinktanknorthsea.be/nl/reports>.

41. Zie <http://www.thinktanknorthsea.be/nl/vision>.

42. Zie <http://www.vliz.be/nl/event/2019-think-tank-north-sea>.

43. BS 2 juli 2019, 67362-67416.

- 3) Een transparant en participatief beleid moet gefundeerd zijn op wetenschappelijke kennis en technologie om het samengaan van verschillende ruimtelijke functies op zee te ondersteunen.

Toekomstige activiteiten op zee moeten worden getoetst aan de volgende kernprincipes:

- 1) *“Natuurlijkheid is de basisrandvoorwaarde voor de ontwikkeling van het BNZ binnen al haar dimensies”*. Dit omvat niet enkel het behoud van natuurlijke rijkdommen, maar ook het herstel ervan en het creëren van natuurlijkheid, alsook het vermijden en beperken van negatieve impacts. Natuurlijkheid wordt gedefinieerd als *“de schaal en intensiteit waarmee biotische en abiotische processen plaatsvinden en tot uitdrukking komen in het ecosysteem”*, en wordt gezien als de basisvoorwaarde om het maatschappelijk welzijn te verzekeren.⁴⁴
- 2) *“Het BNZ blijft ook in de toekomst belangrijke gebruiksfuncties aanbieden om het maatschappelijk welzijn te ondersteunen”*. Er worden vier stelregels vooropgesteld voor de toekomst van de blauwe economie en innovatie.⁴⁵
- 3) Meervoudig ruimtegebruik is tegen 2050 de norm voor alle ruimtegebruik binnen het BNZ, niet enkel om het spanningsveld tussen diverse gebruiksfuncties op te lossen, maar tevens moet dit leiden tot het behoud, de ontwikkeling en het herstel van het ecosysteem of subecosystemen en hun functies, een doordacht vierdimensionaal ruimtegebruik en een optimale afstemming van de land-zee-interactie. Het doel is het gebruik van de zee te verzekeren voor de toekomstige generaties en om tijdig te anticiperen op mogelijke bedreigingen en zo de veiligheid van natuur, scheepvaart, kustbewoners, ... te vrijwaren.⁴⁶

In de door de TTNS ontwikkelde visie ‘Werken met de natuur’ wordt voorgesteld te focussen op de creatie

van natuur die verder gaat dan passief en actief herstel van ecosystemen, met het doel minstens één ecosystemedienst te bevorderen zonder dat daarbij de andere ecosystemediensten schade lijden. In eerste instantie ligt de klemtoon op natuurlijke kustverdediging, geïntegreerde multi-trofische aquacultuur en het offshore natuurinclusief ontwerpen en bouwen. Concreet wordt voorgesteld tegen 2050: 1. te streven naar stabiliserende maatregelen via natuurlijke mechanismen ten voordele van een natuurlijke kustverdediging die maximaal worden benut; 2. te streven naar een offshore aquacultuur die zowel geïntegreerd als multi-trofisch is⁴⁷; 3. ernaar te streven om de volledige levenscyclus van alle constructies op zee natuurinclusief te maken.⁴⁸ De werkgroep ‘Werken met klimaatverandering’ was iets minder ambitieus, voor een deel omdat kustverdediging een Vlaamse bevoegdheid is en Vlaanderen in 2011 een kustveiligheidsplan uitwerkte om de kust te beschermen tegen overstromingen, waarbij een 1000-jarige storm als referentie wordt gebruikt.⁴⁹ De belangrijkste boodschap van deze werkgroep naar het beleid toe is het opzetten van een formeel samenwerkingsakkoord tussen de verschillende overheden met betrekking tot klimaatadaptatie voor de kust en de zee.

4. Het marien ruimtelijk plan 2020-2026

In dit deel wordt de planning van menselijke activiteiten op zee in het MRP 2020-2026 vergeleken met de planning van deze activiteiten in het MRP 2014-2020. Het KB MRP 2019 besteedt uiteraard ook aandacht aan andere activiteiten die op zee plaatsvinden, maar vooral de onderwerpen hernieuwbare energie, natuurbehoud, zeevisserij, commerciële en industriële zones worden vernieuwend aangepakt in het MRP 2020-2026.

44. Bijl. 2, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67366-67369. Dit kernprincipe is in 2019 verder uitgewerkt door de werkgroep ‘Werken met de natuur’ van de Think North Sea.

45. Bijl. 2, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67366, 67369-67371.

46. Bijl. 2, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67366, 67371-67372.

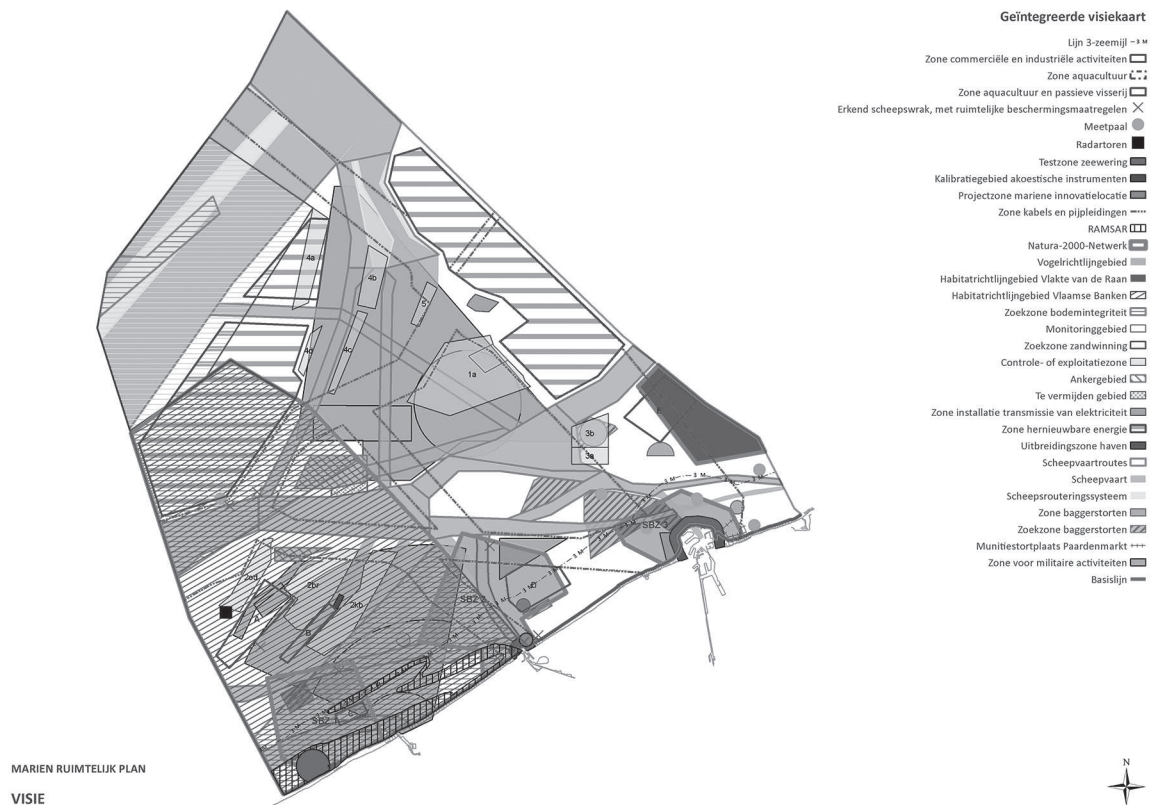
47. *“Geïntegreerde multi-trofische aquacultuur is een methode om voedsel te verbouwen, waarbij de conventionele aquacultuur van bijvoorbeeld verschillende*

soorten weekdieren, wieren en schaaldieren op een symbiotische manier gecombineerd wordt”, m.n. door de faciliterende interacties tussen de soorten maximaal te benutten en met het doel de voedselproductie uit de zee te verhogen: visietekst ‘Werken met de natuur’.

48. Zie <http://www.vliz.be/nl/event/2019-think-tank-north-sea>.

49. Zie Masterplan kustveiligheid op: <https://www.afdelingkust.be/nl/publicaties>.

Bron: BS 2 juli 2019 (zie ook: <http://www.marineatlas.be/nl/data>)

4.1. Scheepvaart, baggeren en recreatie

De veiligheid van de scheepvaart is in alle mariene ruimtelijke plannen overal in de wereld een toprioriteit, waarop wordt toegezien door andere landen binnen de Internationale Maritieme Organisatie (IMO), volgens de algemene regels uit het Internationaal Zeerechtverdrag van 1982 (afgekort Zeerechtverdrag)⁵⁰ en de veiligheidsregels uit specifieke scheepvaartverdragen die door de IMO zijn aanvaard. Het betreft onder andere Hoofdstuk V/10 van het SOLAS-Verdrag⁵¹ en het COLREG-Verdrag⁵². In het BNZ is de scheepvaart overal toegelaten, tenzij er verbodsbepalingen zijn of bijzondere voorwaarden worden opgelegd waaraan de scheepvaart moet voldoen (art. 10, § 1 KB MRP), zoals geregeld in het Belgisch Kustreglement voor wat de territoriale zee betreft.⁵³ Schepen onder vreemde vlag hebben het recht van onschuldige

doorvaart in de territoriale zee (12 zeemijl)⁵⁴ (art. 17 Zeerechtverdrag) en de vrijheid van scheepvaart in de EEZ (tot maximum 200 zeemijl vanaf de basislijn) (art. 58 Zeerechtverdrag).⁵⁵ Uit veiligheidsoverwegingen is deze vrijheid niet absoluut voor alle schepen en kunnen kuststaten beperkingen opleggen, in de zin dat diepliggende schepen bepaalde vaartroutes (diepwaterroutes) moeten volgen en schepen de ankergebieden moeten respecteren.⁵⁶ Het KB MRP 2019 voorziet niet in bijkomende ankergebieden en er worden ook geen bijkomende noodwachtplaatsen voorzien.⁵⁷ De afbakening van de scheepvaartroutes en ankergebieden in het KB MRP 2019 komt overwegend neer op de internrechtelijke verankering van de scheepvaartroutes, verkeersscheidsstelsels en voorzorgsgebieden⁵⁸ die door de IMO in 2016 werden aanvaard en waarvan de nieuwe bepalingen van kracht zijn sedert

50. Verdrag van de Verenigde naties inzake het recht van de zee, opgemaakt te Montego Bay op 10 december 1982, goedkeuringswet van 18 juni 1988, BS 16 september 1999.
51. Verdrag inzake de beveiliging van mensenlevens op zee, opgemaakt te Londen op 1 november 1974, en aangevuld met de Protocollen van 17 februari 1978 en van 11 november 1988, respectievelijk goedgekeurd door de wetten van 10 augustus 1979 en 15 februari 2007.
52. Verdrag inzake de internationale bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, opgemaakt te Londen op 20 oktober 1972, goedgekeurd bij de wet van 24 november 1975.
53. KB 4 augustus 1981 houdende politie- en scheepvaartreglement voor de Belgische territoriale zee, de havens en de stranden van de Belgische kust (Belgisch Kustreglement), BS 1 september 1981, en meermaals gewijzigd.
54. Voor vissersvaartuigen onder vreemde vlag betekent dit het recht van doorvaren zonder te vissen (art. 19.1 (i) Zeerechtverdrag. Nederlandse en Franse vissersvaartuigen mogen wel nog in beperkte mate en onder bepaalde voorwaarden vissen in de Belgische territoriale zee op basis van

historische rechten die zijn verankerd in het EU Gemeenschappelijk visserijbeleid (zie *infra* visserij).

55. Op dit algemeen principe zijn er uitzonderingen bij een bedreiging voor de belangen van de kuststaat, zoals bv. een olieverontreiniging ten gevolge van een scheepsongeval (geregeld in aansprakelijkheidsverdragen), maar ook bij een operationele verontreiniging met (grote) schade of de dreiging ervan (art. 220 Zeerechtverdrag).
56. Zie art. 7 *quinquies* en art. 11 Belgisch Kustreglement, waarin sprake is van 'vaartuigen'. Het begrip vaartuigen is ruimer dan schepen of zeeschepen, en omvat 'elk drijvend tuig, met inbegrip van vaartuigen zonder watervervlaatsing en watervliegtuigen, gebruikt of geschikt als middel van vervoer of verplaatsing te water': art. 3.1° Belgisch Kustreglement.
57. Zie Titel 7, Hoofdstuk 4, Scheepvaartwetboek voor de procedure bij toevluchtsoorden voor schepen, wet van 8 mei 2019 tot invoering van het Belgisch Scheepvaartwetboek, BS 1 augustus 2019.
58. Zie art. 2, § 1, 8°, 9°, 10° en 11° KB MRP 2019 voor de betekenis van diepwaterroute, voorzorgsgebied, verkeersscheidsstelsel en te vermijden gebied.

1 juni 2017 (art. 10, § 2, 1°-10°). Het principe is dat de scheepvaatroutingsmaatregelen die zijn vastgelegd binnen de IMO slechts kunnen worden gewijzigd op voorwaarde van goedkeuring door de lidstaten van de IMO. Dit is sowieso het geval voor scheepvaatroutes in de EEZ die enkel door de IMO kunnen worden goedgekeurd, maar ook voor scheepvaatroutes in de territoriale zee die initieel door de IMO zijn goedgekeurd. Andere verkeersstromen naar en tussen de havens en verkeersknooppunten worden vermeld als verkeersstromen zonder coördinaten en zijn geen IMO-goedgekeurde scheepvaatroutes (art. 10, § 2, 11°-19°).⁵⁹

De belangrijkste verbodsbepaling voor de scheepvaart, inclusief pleziervaart en zeevisserij, is van toepassing in de veiligheidszones van de bestaande en in aanbouw zijnde offshore windmolenparken in het BNZ, die door de IMO als voorzorgsgebieden zijn aangeduid in de omgeving van de Gootebank, Thornton Bank en de Bligh Bank. Het MRP 2020-2026 voorziet nieuwe energieparken op de Vlaamse Banken die niet beperkt zijn tot windmolenparken alleen, maar ook andere vormen van hernieuwbare energie mogelijk maken. Het KB van 27 februari 2020 stelt een veiligheidszone in van 500 meter vanaf de buitengrens rondom elke energieconstructie (conform art. 60.5 Zeerechtverdrag), zodra met de bouw ervan wordt begonnen tot wanneer deze constructie volledig is afgebroken.⁶⁰ De buitengrens van een windmolen wordt bepaald door het midden van de draagconstructie vermeerderd met de helft van de diameter van de rotor (art. 8, KB 2020). Voor energieparken is vanaf de exploitatiefase een veiligheidszone van 500 m van toepassing, vertrekkende vanaf de buitengrens van het energiepark, zoals bepaald in de domeinconcessie.⁶¹ De veiligheidszone van 500 meter geldt ook voor het geheel van de aangrenzende energieparken in de exploitatiefase, zijnde de 'energiezone' waarvan de coördinaten zijn vermeld in artikel 8, KB MRP 2019. In de veiligheidszones is enkel scheepvaart mogelijk in het kader van wetenschappelijk onderzoek en op voorwaarde van voorafgaand overleg met de concessiehouder, maar ook voor overheidschepen⁶², voor schepen ten dienste van de concessiehouder, voor de houders van een kabellegvergunning in de concessiezone of voor het onderhoud van kabels en pijpleidingen. Het verbod is niet van toepassing voor schepen in nood, in geval van overmacht, voor schepen die

worden ingezet voor het redden van mensenlevens en eigendommen of pogingen daartoe ondernemen. Het verbod geldt ook niet voor schepen van de vergunninghouder van een aquacultuurproject. Betreft het een aquacultuurproject in de oude concessiezone, dan moet de concessiehouder van het windmolenpark hiermee akkoord zijn (art. 14, § 1 MRP 2019). In de nieuwe concessiezone voor hernieuwbare energie op de Vlaamse Banken (zie *infra*) wordt de passieve visserij toegelaten, ongeacht de toestemming van de concessiehouder (art. 14, § 4).

Er kunnen ook tijdelijke verbodsbepalingen voor de scheepvaart worden ingesteld ten behoeve van militaire schietoefeningen op zee (drijvende doelen) of vanop het land naar zee toe (tot maximum 12 zeemijl). Deze tijdelijke maatregelen worden aangekondigd via de Berichten aan de Zeevarenden en zijn conform artikel 25.3 Zeerechtverdrag. De zones voor militaire oefeningen worden in het MRP 2019 opnieuw afgebakend via coördinaten (art. 17), met de hertekening van 2 zones die rekening houden met de nieuwe zone voor hernieuwbare energie.⁶³ De meeste zones worden evenwel niet het hele jaar door gebruikt.⁶⁴ Ook de munitiestortplaats 'Paardenmarkt'⁶⁵ ter hoogte van Knokke-Heist wordt opnieuw afgebakend in het KB MRP 2019 (art. 18, § 1). Scheepvaart is toegelaten, behoudens indien er een bodemberoerende activiteit aan gekoppeld is (art. 18, § 2), zoals bodemberoerende visserij, baggeren of ankeren. Deze activiteiten zijn wegens veiligheidsredenen verboden boven de 'Paardenmarkt'.⁶⁶

Op de door de IMO erkende scheepvaatroutes kunnen geen andere activiteiten plaatsvinden, behoudens deze die noodzakelijk zijn om de veiligheid van de scheepvaart te garanderen, zoals het baggeren van de vaarweg. Dit impliceert dat het over mobiele activiteiten gaat en niet over het opstellen van vaste constructies in de EEZ die de internationale scheepvaart kunnen belemmeren, wat niet mag volgens artikel 60.7 Zeerechtverdrag. In de niet door de IMO erkende scheepvaatroutes gelegen in de territoriale zee, in het MRP 2019 verkeersstromen genoemd, moet steeds voorrang worden gegeven aan de scheepvaart, maar kunnen ook andere activiteiten worden toegelaten op voorwaarde dat ze de scheepvaart niet structureel in het gedrang brengen (art. 10, § 4 KB MRP 2019). In de territoriale zee kan de kuststaat

59. Zie uitgebreid vn. 2: F. MAES, 435-439; zie ook Bijl. 1, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67285-67289.

60. KB 4 februari 2020 tot instelling van veiligheidszones in de zeegebieden onder Belgische rechtsbevoegdheid, BS 27 februari 2020. Dit KB vervangt het KB van 11 april 2012 tot instelling van een veiligheidszone rond de kunstmatige eilanden, installaties en inrichtingen voor de opwekking van energie uit het water, de stromen en de winden in de zeegebieden onder Belgische rechtsbevoegdheid, BS 1 juni 2012, zoals gewijzigd door de art. 45-49 van het KB MRP 2014.

61. Art. 3° KB 4 februari 2020. Een 'energiepark' is "een inrichting gevormd door een geheel van installaties voor de productie, transmissie of opslag van energie uit hernieuwbare bronnen binnen een domeinconcessie" (art. 1.3°).

62. Het betreft oorlogsschepen, marine hulpschepen, schepen of luchtvaartuigen in eigendom, beheer of in opdracht van de Staat, Gewest of

Gemeenschap, die op dat ogenblik uitsluitend worden ingezet voor een niet-commerciële overheidsdienst.

63. Zie Bijl. 2, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67408.

64. Zie kaart 7 voor de ligging van deze zones, Bijl. 4, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67434; zie voor meer informatie over de militaire oefeningszones op zee: Bijl. 1, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67316-67323.

65. Zie <https://www.knokke-heist.be/milieu-en-natuur/leefmilieu/paardenmarkt>.

66. Enkel wetenschappelijk onderzoek naar munitiebeheer en opruiming, als ook beheers- en opruimingswerken zijn mogelijk op voorwaarde dat deze activiteiten met een mogelijke impact het voorwerp zijn van een risicoanalyse en op voorwaarde van inachtneming van de individuele voorwaarden vastgesteld door de minister bevoegd voor de bescherming van het mariene milieu (art. 18, § 2-4).

uit veiligheidsoverwegingen schepen in onschuldige doorvaart verplichten deze vaarroutes te nemen (art. 22.1 Zeerechtverdrag).

De vaarroutes geschikt voor de internationale zeescheepvaart worden gebaggerd om een veilig scheepvaartverkeer langs de kust, naar en vanuit de Vlaamse havens te verzekeren. De beslissing tot baggeren is een Vlaamse bevoegdheid. Het storten van de baggerspecie in zee is een federale bevoegdheid.⁶⁷ De stortlocaties zoals voorzien in het KB MRP 2014 worden bijgesteld (art. 11, KB MRP 2019) en in de 5 klassieke stortlocaties zijn activiteiten verboden die het storten van baggerspecie in het gedrang brengen (art. 11, § 2). Het KB MRP 2019 bakent ook een reservatiezone voor het storten van baggerspecie af, waarbinnen de minister een machtiging tot storten kan verlenen indien aan drie voorwaarden is voldaan: 1. de locatie is van dezelfde grootteorde als de te vervangen stortzone Brugge en Wegen Zeebrugge Oost; 2. de impact op de visgronden is beperkt; 3. de gevolgen voor de veiligheid van de scheepvaart zijn minimaal; 4. de activiteit heeft een *Natura*-2000-toelating bekomen (art. 11, § 3-4). Er worden ook zoekzones afgebakend om in de toekomst de volgende baggerstortzones te vervangen: zone S1, zone Brugge en Wegen Nieuwpoort, zone Brugge en Wegen Oostende. In al deze zones moet worden aangetoond dat: 1. de nieuwe zones van dezelfde grootteorde zijn als de te vervangen stortzones; 2. de impact op de visgronden beperkt is; 3. de gevolgen voor de veiligheid van de scheepvaart minimaal zijn. In de zoekzones ter vervanging van stortzone Nieuwpoort en Oostende is daar bijkomend een *Natura*-2000-toelating vereist (art. 11, § 5-10).⁶⁸

Recreatieve activiteiten op zee zijn overal toegelaten, behoudens andersluidende bepalingen (20, § 1). Recreative activiteiten zijn niet toegelaten in de veiligheidszones van de gebieden waar de productie van hernieuwbare energie in aanbouw of operationeel is (zie *supra*). Ook voor de recreatieve visserij geldt een aparte regeling (zie *infra* visserij). Recreative activiteiten op zee zijn verboden in gerichte mariene reservaten (art. 8, § 1 WMM), zoals in het watergedeelte van het reservaat “Baai van Heist”, tenzij hiervan wordt afgeweken bij een in de Ministerraad overlegd KB onder de voorwaarde dat de activiteit de bestaande toestand niet in gevaar brengt (art. 8, § 2 WMM). Het KB MRP 2019 voorziet periodieke beperkingen voor hoge snelheidsvaartuigen en watersportwedstrijden

in twee speciale beschermingszones voor vogels (zie *infra*).

Ander beperkingen die worden opgelegd aan bepaalde recreatieve activiteiten, waren tot 30 juni 2016 terug te vinden in het Kustreglement.⁶⁹ Het KB van 2016 betreffende de brandingsporten regelde een ruime categorie van recreatieve activiteiten op zee.⁷⁰ Dit KB werd opgeheven door het KB Pleziervaart van 2019.⁷¹ Volgens het KB Pleziervaart zijn brandingsporten “*elke sportactiviteit beoefend met tuigen voor brandingsporten die zee kiezen vanaf het vasteland*” (art. 1.1.19). Het KB Pleziervaart bevat echter geen definitie van ‘tuigen voor brandingsporten’. De Wet Pleziervaart van 2018⁷² bevat wel een definitie van ‘tuigen gebruikt voor brandingsporten’ door te verwijzen naar “*zoals kites, windsurftuigen en surfplanken, met uitzondering van waterscooters*” (art. 3, § 2, 2°)⁷³, te onderscheiden van ‘tuigen voor strandvermaak’, zoals luchtmatrassen en opblaasbare rubberbootjes die niet geschikt zijn voor een motor (art. 3, § 2, 3°) en te onderscheiden van ‘kano’s, kajaks, gondels en waterfietsen’ (art. 3, § 2, 4°) waarop de wet niet van toepassing is, hoewel de Koning deze sporten wel kan regelen (art. 3, § 3). De Wet Pleziervaart verbiedt in de territoriale zee wedstrijden of sport- en ontspanningsactiviteiten in groepsverband zonder toelating van de scheepvaartcontrole (art. 14). De Koning kan ook bepaalde activiteiten verbieden naargelang de weersomstandigheden (art. 15, 2°). Het KB Pleziervaart introduceert nieuwe zones op zee, m.n. een zone vanaf het strand tot 6 zeemijl (zone 4), een zone vanaf 6 zeemijl tot 60 zeemijl (zone 5), een zone vanaf 60 zeemijl tot 200 zeemijl (zone 6) en een zone voorbij 200 zeemijl (zone 7) (art. 1.3). Zones 6 en 7 zijn niet van toepassing op het MRP omdat het MRP dit gebied niet bestrijkt, net zoals de binnenwateren (zones 0, 1, 2 en 3) (art. 1.1.25°). Groepsactiviteiten met pleziervaartuigen en voor brandingsporten in zones 4 en 5 zijn toegelaten op voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning van het directoraat-generaal Scheepvaart van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer (art. 5.1). Indien de golfhoogte meer dan 1 meter bedraagt, zijn de pleziervaartuigen van minder dan 6 meter niet toegelaten voorbij de 2 zeemijl vanaf de laagwaterlijn (art. 5.2).

Voor wat brandingsporten en waterscooters betreft, voorziet het KB Pleziervaart in afzonderlijke zones, zoals de kustzone tot een halve zeemijl (926 meter),

67. Zie over baggeren en storten in het BNZ: Ch. MARTENS, D. VAN DEN EYNDE, B. LAUWAERT, G. VAN HOEY en L. DEVRIESE, “Baggeren en storten” in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 69-77.

68. Zie kaart 3 voor de ligging van de stortzones en zoekzones: Bijl. 4, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67430; zie voor meer informatie over de baggerwerken: Bijl. 1, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67304-67307.

69. KB 4 augustus 1981 houdende politie- en scheepvaartreglement voor de Belgische territoriale zee en de stranden van de Belgische kust (Kustreglement), BS 1 september 1981, en meermaals gewijzigd.

70. KB 28 juni 2016 betreffende de brandingsporten, BS 30 juni 2016.

71. KB 28 juni 2019 betreffende de pleziervaart (KB Pleziervaart), BS 4 juli 2019. Door dit KB werden de artikelen 37, 38 en 39 in Kustreglement voor wat de federale bevoegdheden betreft, opgeheven.

72. Wet 5 juli 2018 betreffende de pleziervaart (Wet Pleziervaart), BS 17 juli 2018. Deze wet regelt vooral de registratie en de veiligheid van pleziervaartuigen die verder wordt uitgewerkt in het KB Pleziervaart, alsook de handhaving.

73. Een ‘waterscooter’ is “*een pleziervaartuig met een romplengte van minder dan vier meter dat een voortstuwingmotor met een waterstraalpompe als primaire voortstuwingbron gebruikt en ontworpen is om door een op en niet in de romp zittende, staande of knielende persoon te worden bediend*” (art. 2.9°), waarop de Wet Pleziervaart van toepassing is.

de insteekzone zijnde de aangewezen zone voor het beoefenen van brandingsporten, de zwemzone, de veiligheidszone zijnde de zone van 50 meter zee- waarts volgend op de zwemzone en een bufferzone zijwaarts van de zwemzone, en tot slot de zeezone of de zone tussen een halve zeemijl en 2 zeemijl zee- waarts. De meeste zones worden aangewezen door de met scheepvaartcontrole belaste ambtenaar (art. 7.1). In de zwemzone, de bufferzone en de veiligheidszone is het verboden brandingsporten te beoefenen en ple- ziervaartuigen⁷⁴ te gebruiken. Brandingsporten zijn verboden tussen zonsondergang en zonsopgang, maar hierop kan de met scheepvaartcontrole belaste ambte- naar een afwijking toestaan en bijkomende voorwaar- den opleggen (art. 7.). Waterscooters zijn niet toege- laten in de insteekzone, de zwemzone, de bufferzone en de veiligheidszone, maar in de insteekzone kan hierop een afwijking worden verkregen door de met scheepvaartcontrole belaste ambtenaar. Reddings- diensten mogen waterscooters gebruiken in alle zones (art. 7.5, § 1).

4.2. Zand- en grindontginning, zeewering en havenontwikkeling

De exploitatie van niet-levende rijkdommen op zee is na visserij en scheepvaart een van de oudste activitei- ten die in het BNZ plaatsvinden. Zeezand wordt ont- gonnen voor privaat gebruik (bouwsector) en publiek gebruik, zoals bij de aanleg van infrastructuurwerken (wegen), bij strandsuppletie en zeewering.⁷⁵ De vraag naar kwalitatief zeezand zal toenemen, terwijl de ge- schikte zandvoorraad op zee afneemt bij gebrek aan voldoende natuurlijke aanvoer.⁷⁶ Zand en grind voor de Belgische kust is immers een niet-hernieuwbare rijkdom en de te ontginnen volumes kunnen niet blij- ven stijgen. Grindontginning is toegelaten, behoudens indien expliciet verboden, maar wordt nauwelijks ge- daan. In artikel 15, § 1, KB MRP 2019 worden de co- ordinaten opgegeven van de zones voor de exploratie en exploitatie van minerale rijkdommen, *in casu* zand en grind. Het KB MRP 2019 behoudt de bestaande ontginningsgebieden (Thorntonbank, Kwintebank,

Buitenratel, Oostdyck, Sierra Ventana, Noord Hinder, Westhinder en Oosthinder-noord en -zuid), maar de ontginningszones die overlappen met de concessiege- bieden voor de toekomstige opwekking van hernieuw- bare energie en de transmissie-installaties zullen na verloop van tijd hieraan voorrang moeten verlenen indien ze niet verzoenbaar zijn met deze concessiege- bieden (art. 15, § 3). Zone 1a Thorntonbank is herte- kend ten gevolge van kabels die door het gebied lopen en het verlies van het beschikbare volume zand wordt gecompenseerd door een nieuwe zone voor zandont- ginning op de Blighbank. In de zone Thorntonbank was een gebied afgebakend als referentiegebied voor de monitoring van de impact van zandwinning en windmolenparken op het milieu. Dit gebied blijft be- houden tot 1 mei 2023 waarna een nieuw monitoring- gebied zal worden geopend en de ontginning in dat referentiegebied kan worden opgestart (art. 15, § 4).⁷⁷ Voor de concessiezones op de Kwintebank, Buitenra- tel en Oostdyck in het habitatgebied is er een beperkt jaarlijks volume zand ontginbaar van 1 578 miljoen m³ per jaar in de periode 2020-2025 (art. 24) en is de ontginning van grind verboden (art. 15, § 6). Conces- sies voor de ontginning van zand en grind worden verleend volgens de toekenningsprocedure in het KB van 1 september 2004 (procedurebesluit).⁷⁸ Een concessie wordt verleend voor een bepaalde duur, die beperkt is tot ten hoogste tien jaar (art. 16 KB 2004). De toeken- ning van een zand- en grindconcessie is onderworpen aan de milieueffectenbeoordeling (MEB).⁷⁹ De ontgin- ning is ook onderworpen aan een continu onderzoek naar de invloed ervan op de sedimentafzettingen en op het mariene milieu, waarvoor een jaarlijkse ver- goeding verschuldigd is aan de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee en het Schelde-Estuarium (BMM) (art. 29, § 1 KB 2004).

Zeewering en kustveiligheid zijn Vlaamse bevoegdhe- den. Naast het huidige Masterplan Kustveiligheid⁸⁰, worden in het kader van het Complex Project Kust- visie⁸¹ door de Vlaamse overheid diverse opties on- derzocht voor een toekomstige zeewering, die verder gaat dan het Masterplan.⁸² In het ontwerp-MRP was

74. Een 'pleziervaarttuig' wordt ruim gedefinieerd als "elk schip dat, al dan niet voor bedrijfs- of beroepsgebruik, aan pleziervaart doet of ervoor bestemd is, met uitsluiting van de schepen gebruikt voor het vervoer van meer dan twaalf passagiers", en waarbij een 'schip', "elk tuig, met of zonder eigen beweeg- kracht, met of zonder waterverplaatsing, dat drijft of heeft gedreven en dat wordt gebruikt of geschikt is om te worden gebruikt als middel van verkeer te water, met inbegrip van luchtkussenvaartuigen doch met uitsluiting van vaste tuigen, watervliegtuigen en amfibievaartuigen" is (art. 2.3° en 2.2°).

75. Er wordt verwacht dat in de periode 2012-2020 in het kader van het Mas- terplan Kustveiligheid Vlaanderen 20 miljoen m³ zand nodig zal zijn voor de zeewering (Bijl. 1, MRP 2019, 136).

76. Zie uitgebreid over zand- en grindontginning in het BNZ: V. VAN LANCKER, H. VANDENREYKEN, B. LAUWAERT, A. DE BACKER en L. DEVRIESE, "Zand- en grindontginning" in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oost- ende, VLIZ, 2018, 79-89.

77. Zie ook Bijl. 2, KB MRP 2019, 38.

78. KB 1 september 2004 (procedurebesluit) betreffende de voorwaarden en de toekenningsprocedure van concessies voor de exploratie en exploitatie van de minerale en andere niet-levende rijkdommen in de territoriale zee en op het continentaal plat, BS 7 oktober 2004, zoals gewijzigd bij KB MRP 2014, BS 28 maart 2014, het KB van 19 april 2014 tot wijziging van verschei- dene koninklijke besluiten betreffende de exploratie en exploitatie van de

minerale en andere niet-levende rijkdommen in de territoriale zee en op het continentaal plat, BS 2 juni 2014, de programmawet van 26 decem- ber 2015, BS 30 december 2015, het KB van 21 oktober 2018 houdende de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in toepassing van de wet van 13 juni 1969 inzake de exploratie en exploitatie van niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en het continentaal plat, BS 29 oktober 2018 en bij art. 24, KB MRP 2019.

79. KB 21 oktober 2018 houdende de regels betreffende de milieueffectenbe- oordeling in toepassing van de wet van 13 juni 1969 inzake de exploratie en exploitatie van niet-levende rijkdommen in de territoriale zee en op het continentaal plat, BS 29 oktober 2018.

80. Zie <https://www.afdelingkust.be/nl/masterplan-kustveiligheid>. Het Mas- terplan voorziet voor de periode 2012-2022 de ontginning van 20 mil- joen m³ enkel voor zeewering.

81. Zie <http://www.kustvisie.be/>.

82. Zie voor een goed overzicht inzake potentiële bedreigingen, de beleids- context en de genomen maatregelen in het kader van de kustveiligheid: T. VERWAEST, D. THOON, T. MERTENS, J. MONBALIU, P. VAN BESIEEN, F. MO- STAERT, L. DEVRIESE en H. PIRLET, "Veiligheid tegen overstromingen" in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 196-207.

een onderzoekszone voorzien voor de aanleg van een testeiland ten oosten van de haven van Zeebrugge voor de kustlijn van Knokke-Heist. Deze zone voor een testeiland werd niet opgenomen in het KB MRP 2019.

De bouw van een eiland op zee is een activiteit van burgerlijke bouwkunde waarvoor een federale milieuvergunning vereist is in navolging van artikel 25, § 1 (i), WMM.⁸³ Anderzijds voorziet artikel 25, § 3 (vi), WMM dat activiteiten die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest, meer bepaald artikel 6, § 1, X, laatste lid van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, niet onderworpen zijn aan deze vergunningsplicht.⁸⁴ Het betreft in dit geval o.m. de havens en hun aanhorigheden en de zeewering, alsook de noodzakelijke baggerwerken. Indien binnen het Complex Project Kustvisie een testeiland als beste optie voor zeewering wordt opgenomen, verbindt de federale overheid er zich toe om de gevraagde ruimte te voorzien, mits de bouw milieuvergunningsplichtig is onder de WMM, het project wordt voorgelegd aan de Raadgevende Commissie MRP, mits er een *Natura 2000*-toelating is in geval er een mogelijke impact is op de mariene beschermde gebieden en het testeiland wordt geëvalueerd op een mogelijke milieu-impact⁸⁵ of impact op ander ruimtegebruik.⁸⁶ Bij mogelijke impact op de 'Paardenmarkt' is een risicoanalyse vereist in navolging op artikel 18, § 3, KB MRP 2019, voor zover een mogelijk testeiland niet valt onder het verbod op bodemberoerende activiteiten (art. 18, § 2). Het aanleggen van een testeiland in het kader van de zeewering wordt bijgevolg een moeilijke evenwichtsoefening, waarbij overleg tussen de federale minister bevoegd voor het mariene leefmilieu en de Vlaamse minister bevoegd voor kustveiligheid een vereiste is. De reactie van de publieke opinie kan wellicht ook niet worden genegeerd, maar dit zal de toekomst moeten uitwijzen.

De exploratie van nieuwe mogelijkheden van zeewering worden niet per definitie uitgesloten. In het KB MRP 2019 laat artikel 16, § 1 onderzoek naar zeewering overal toe, behoudens andersluidende bepalingen. Er wordt specifiek een testzone voor nieuwe

methodes van zeewering aangewezen in een cirkel met een straal van 1 zeemijl in de kustzone ter hoogte van de Broersbank en de Panne, in het Ramsargebied en het *Natura 2000*-gebied. Deze testen met een potentiële impact op de beschermde gebieden zijn slechts mogelijk nadat een *Natura 2000*-toelating werd verleend (art. 16, § 2).

Het MRP 2019 voorziet ook in de mogelijke uitbreiding van de havens van Oostende en Zeebrugge waarvoor zones worden afgebakend, die al dan niet kunnen worden gecombineerd met andere activiteiten of ontwikkelingen.⁸⁷ Deze activiteiten mogen de huidige havenontwikkeling of de uitbreiding van deze havens in de toekomst niet in het gedrang brengen (art. 12).

4.3. Wetenschappelijk onderzoek en de bescherming van het erfgoed op zee

Wetenschappelijk onderzoek is overal toegelaten, behoudens andersluidende bepalingen (art. 19, § 1 KB MRP 2019). In het kader van de blauwe groei is dit ook het geval voor industrieel onderzoek, demonstratieprojecten en proeven in realistische omstandigheden, zonder dat ze andere ruimtelijke bestemmingen in het gedrang brengen en mits de vergunnings- of machtigingsprocedure in acht wordt genomen voorzien in artikel 25 van de WMM en de milieueffectenrapportage en milieueffectenbeoordeling voorzien in artikel 28 van dezelfde wet (art. 19, § 4 KB MRP 2019). Het KB MRP 2019 maakt hier gebruik van artikel 25, § 2 WMM, waarin aan de Koning de mogelijkheid wordt geboden om ter bescherming van het mariene milieu andere activiteiten dan deze vermeld in artikel 25, § 1 WMM aan een vergunning of machtiging te onderwerpen.⁸⁸ Voor deze activiteiten zijn eveneens een milieueffectenrapport en een milieueffectenbeoordeling vereist (art. 28, § 1 en § 2 WMM).

Voor wetenschappelijk zeeonderzoek is geen vergunning of machtiging vereist (art. 25, § 3, (ii) WMM), en bijgevolg ook geen milieueffectenrapport. Voor het wetenschappelijk onderzoek in de veiligheidszones van de gebieden waar de productie van hernieuwbare energie in aanbouw of operationeel is, is voorafgaand

83. Een vergunning slaat op meerdere activiteiten van de vergunninghouder gedurende een bepaalde termijn, terwijl een machtiging een welbepaalde activiteit van een machtinghouder betreft binnen een vastgestelde termijn: zie art. 1 4° en 5° KB van 7 september 2003 houdende de procedure tot vergunning en machtiging van bepaalde activiteiten in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, BS 17 september 2003, gewijzigd bij het KB van 26 december 2013, BS 10 januari 2013, het KB van 5 juli 2018, BS 18 juli 2018 en het KB van 22 juli 2019, BS 20 september 2019.
84. De Vlaamse bevoegdheden bedoeld in 2°, 3°, 4° en 9° van art. 6, § 1, X, laatste lid van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, bieden voor het Vlaamse Gewest het recht om in de territoriale wateren en op het continentaal plat de werken en activiteiten uit te voeren, met inbegrip van het baggeren, die noodzakelijk zijn voor: 2° de waterwegen en hun aanhorigheden; 3° de havens en hun aanhorigheden; 4° de zeewering; 9° de loodsdiensdiensten en de bebakeningsdiensten van en naar de havens, evenals de reddings- en sleepdiensten op zee.
85. Via de procedure voorzien in het KB van 9 september 2003 houdende de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in de zeegebieden

onder de rechtsbevoegdheid van België, BS 17 september 2003, gewijzigd bij het KB van 26 december 2013, BS 10 januari 2013, het KB van 5 juli 2018, BS 18 juli 2018 en het KB van 22 juli 2019, BS 20 september 2019.

86. Bijl. 2, KB MRP, BS 2 juli 2019, 67402-67403; Bijl. 3, KB MRP, BS 2 juli 2019, 67421-67422. Bijlagen 2 en 3 zijn bindend voor de federale overheid: art. 4 en art. 5, KB MRP 2019.
87. Zie de uitbreiding op kaart en het belang van de Vlaamse havens: F. MAES, J.P. MERCKX, H. PIRLET, T. VERLEYE, "Maritiem transport, scheepvaart en havens" in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kenisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee, Oostende, VLIJZ*, 2018, 50-57.
88. Artikel 25, § 1 WMM onderwerpt de volgende activiteiten aan een voorafgaande vergunning of machtiging: 1. de burgerlijke bouwkunde; 2. het graven van sleuven en het ophogen van de zeebodem; 3. het gebruik van explosieven en akoestische toestellen met een groot vermogen; 4. het achterlaten en het vernietigen van wrakken en gezonken scheepsladingen; 5. industriële activiteiten; en 6. activiteiten van publicitaire en commerciële ondernemingen.

overleg met de concessiehouder vereist (zie *infra* hernieuwbare energie).

Verder zijn er nog 3 zones afgebakend (art. 19, § 2, § 3 en § 5), waaronder een zone voor testprojecten in een cirkel met een diameter van 1,5 km aansluitend op het strand ten oosten van de haven van Oostende waarin onderzoeks- en innovatieprojecten voorrang hebben over andere activiteiten en waarmee het de bedoeling is meervoudig ruimtegebruik maximaal te benutten. Een andere zone is verder in zee gelegen, ter hoogte van de Kwintebank en kan dienst doen als referentiegebied voor de kalibratie en kwaliteits-evaluatie van meettoestellen. Met uitzondering van het plaatsten van wetenschappelijke apparatuur mogen in deze zone geen bodemberoerende activiteiten plaatsvinden. Er is nog een zone bestemd als referentiegebied voor de monitoring van de milieu-impact van zandwinning en windmolenparken, waarbinnen zand- en grindontginning verboden is tot 1 mei 2023.

De bescherming van het cultuurerfgoed in zee was in het MRP 2014 niet echt aan de orde en er werden geen locaties met dit oogmerk aangeduid. Hoewel België het UNESCO-Verdrag (2001) ter bescherming van het onderwater cultureel erfgoed in 2013 ratificeerde⁸⁹, duurde het tot in april 2014 voordat er een wettelijke basis voorhanden was om o.m. scheepswrakken als cultureel erfgoed te beschermen⁹⁰ en een meldings-procedure werd voorzien.⁹¹

Er zijn 290 gekende wraksites in het BNZ, waarvan 226 geïdentificeerd, waaronder 6 vliegtuigen.⁹² De meeste scheepswrakken dateren van WO II en in mindere mate van WO I, en bevinden zich in sterk uiteenlopende staat van als schip herkenbaar tot onderdelen van een schip, al dan niet half of bijna volledig verzonken in de zeebodem. Koninklijke besluiten en ministeriële besluiten van 2014, 2016 en 2018 bieden bescherming aan 11 scheepswrakken als cultureel erfgoed. Twee delen van het scheepswrak *HMS Wakefield*⁹³, een houten scheepswrak voor de kust van Oostende⁹⁴ en het scheepswrak *West-Hinder*⁹⁵ waren de eerste wrakken die als cultureel erfgoed onder

water in 2014 werden erkend en waarvan de ligging via coördinaten werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*. In 2016 volgde de erkenning van nog 5 andere scheepswrakken als cultureel erfgoed: 't *Vliegende Hart* (een schip van de Nederlandse *Vereenigde Oostindische Compagnie* gezonken in 1735), het wrak van de Duitse duikboot U-11, de *SS Kilmore*, de *HMS Brilliant* en de wrakensite op de Buiten Ratel.⁹⁶ In 2018 werden ook de wrakken van de *Torpilleur Branlebas*, van de *H.M. Motor Launch* en van de duikboot UB-28 aan het lijstje toegevoegd, met aanduiding van de ligging via coördinaten.⁹⁷ Deze ministeriële besluiten erkennen enkel een wrak als cultureel erfgoed en bevatten geen beschermingsmaatregelen. In een KB van 12 september 2016 volgden maatregelen tot bescherming van sites aangemerkt als cultureel erfgoed onder water⁹⁸. In het gebied rond en op deze sites mogen geen activiteiten of werken worden uitgevoerd die dit erfgoed kunnen wijzigen of beschadigen, en mag geen enkel voorwerp worden weggehaald zonder toestemming van de ontvanger van het cultureel erfgoed onder water. *In situ* beschermd erfgoed wordt tevens gemeld via Berichten aan de Zeevarenden en de ligging wordt aangeduid op zeekaarten. Een duik naar deze sites is mogelijk op voorwaarde dat dit minstens 4 uur voorafgaand wordt gemeld aan de FOD Mobiliteit en Vervoer via een elektronisch formulier. Het KB van 12 september 2016 geeft aan de minister bevoegd voor het cultureel erfgoed een mandaat om meer specifieke beschermingsmaatregelen vast te leggen. In navolging hierop voorzag het ministerieel besluit van 4 oktober 2016⁹⁹ in site specifieke beschermingsmaatregelen, maar deze maatregelen zijn opgeheven bij het van kracht worden van het MRP 2019 en de bescherming van deze scheepswrakken wordt nu geregeld door dit KB (art. 22). In het KB MRP 2019 worden voor 9 van de 11 scheepswrakken de voorziene beschermingsmaatregelen (niet voor de Wakefield en de UB-29 omdat deze wrakken niet beschermd waren) en de sitecoördinaten uit de vorige MB's overgenomen.¹⁰⁰ De belangrijkste verbodsbepalingen zijn het verbod tot ankeren en dreggen in een cirkel met een straal van een bepaalde afstand rond het wrak, variërend van wrak tot wrak: 12,5 meter rond de wraksite

89. Wet 6 juli 2013 houdende instemming met het Verdrag ter bescherming van het cultureel erfgoed onder water, aangenomen te Parijs op 2 november 2001, *BS* 25 oktober 2013.

90. Wet 4 april 2014 betreffende bescherming van het cultureel erfgoed onder water, *BS* 18 april 2014; zie uitgebreid over bronnen, beleid en de regelgeving in België en Vlaanderen inzake maritieme archeologie: M. PIETERS, M. VAN DIJCK, T. MISSIAEN, S. VAN HAELEST, H. PIRLET en L. DEVRIESE, "Maritiem en kustgebonden erfgoed" in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 155-167; zie uitgebreid over de bescherming van het cultureel erfgoed onder water en de internationale regelgeving, de Belgische wetgeving en de wetgeving van de buurlanden ter zake: T. DERUDDER, *Our past beneath the waves: the legal protection of underwater cultural heritage from an international, North Sea and Belgian perspective*, PhD, UGent, 2019, 449. Dit doctoraat is terug te vinden op <https://biblio.ugent.be/publication/8589438>.

91. KB 25 april 2014 betreffende bescherming van het cultureel erfgoed onder water, *BS* 14 mei 2014.

92. M. PIETERS, *SeArch Conference*, Ghent University, 22 november 2016; zie de databank van de Vlaamse Hydrografie voor de ligging en informatie over scheepswrakken op www.afdelingkust.be/nl/wrakkendatabank.

93. MB 13 mei 2014, *BS* 9 oktober 2014.

94. MB 30 september 2014, *BS* 27 november 2014, waarna de positie van het scheepswrak werd gewijzigd door het MB van 10 maart 2015, *BS* 18 maart 2015.

95. MB 13 mei 2014, *BS* 9 oktober 2014.

96. Zie 5 ministeriële besluiten van 12 september 2016, *BS* 4 november 2016.

97. MB 6 april 2018 betreffende de erkenning van 3 scheepswrakken als cultureel erfgoed onder water, *BS* 11 april 2018.

98. KB 21 september 2016 betreffende de reglementaire maatregelen ter bescherming van het cultureel erfgoed onder water, *BS* 4 november 2016.

99. MB 4 oktober 2016 betreffende individuele maatregelen ter bescherming van het cultureel erfgoed onder water, *BS* 4 november 2016, zoals gewijzigd door MB van 9 maart 2017, *BS* 3 april 2017 en MB van 6 april 2018, *BS* 11 april 2018, en uiteindelijk vervangen door het KB MRP 2019; zie voor de locaties en de beschermingsmaatregelen: M. PIETERS, M. VAN DIJCK, T. MISSIAEN, S. VAN HAELEST, H. PIRLET en L. DEVRIESE, "Maritiem en kustgebonden erfgoed" in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 163.

100. De sitecoördinaten van de Wakefield zijn opgenomen in een MB van 13 mei 2014, *BS* 9 oktober 2014 en deze van de UB-29 in een MB van 6 april 2018, *BS* 11 april 2018.

Buiten Ratel Zandbank; 15 meter rond *West-Hinder* en *'t Vliegend Hart*; 20 meter rond het houten scheepswrak voor de kust van Oostende; 30 meter rond de U-11; 35 meter rond de *HMS Briljant* en 45 meter rond de *SS Kilmore*. Het ankerverbod geldt niet bij duiken op het cultureel erfgoed onder water die minstens 4 uur voordien zijn aangemeld (art. 22, § 2). Een andere beperking is het vissen met sleepnetten en lijnvissen rond sommige wrakken. Vissen met sleepnetten is verboden in een cirkel met een straal van een bepaalde afstand rond specifieke wrakken: 10 meter rond de *HM Motor Launch* 561; 15 meter rond de *Torpilleur Branlebas*; 30 meter rond de U-11 en 40 meter rond de *West-Hinder*. Voor lijnvissen is dit 15 meter rond de *West-Hinder*; 30 meter rond de U-11; 45 meter rond de *SS Kilmore* en 35 meter rond de *HMS Briljant*. Men kan zich de vraag stellen hoe men zulke korte afstanden op zee kan controleren.

4.4. Hernieuwbare energie op zee en multifunctioneel gebruik

Een belangrijk aandachtspunt bij de herziening van het MRP 2014-2020 was de vraag voor bijkomende concessiezones voor hernieuwbare energie op zee, in eerste instantie voor offshore windmolenparken en elektriciteitstransmissie, maar ook andere vormen van elektriciteitsproductie op basis van hernieuwbare energiebronnen (bv. getijde-energie, zonne-energie, ...) zijn niet uitgesloten.¹⁰¹

De eerste concessiezone, in het KB MRP 2019 “oostelijke zone” genoemd (art. 8, § 1), was al in 2004 afgebakend en daarna verschillende keren aangepast en definitief afgebakend in het KB MRP 2014.¹⁰² Het KB MRP 2019 beperkt de productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen in deze zone niet tot water, stromen of winden, maar spreekt over hernieuwbare bronnen voor de productie van elektriciteit. De referentie naar de productie van energie uit water, stromen en winden is terug te vinden in artikel 56, 1 (a) van het Zeerechtverdrag van 1982 onder het deel exclusieve economische zone en in artikel 4 van de EEZ-Wet¹⁰³. In het Zeerechtverdrag is er sprake

van “such as the production of energy from water, currents and winds”, waarbij wat volgt op ‘such as’ of ‘zoals’ in de Wet EEZ bij wijze van voorbeeld wordt geïnterpreteerd. De oostelijke concessiezone, met een totale oppervlakte van ongeveer 238 km² of 7 % van het BNZ, is momenteel opgesplitst in domeinconcessies voor windmolenparken verdeeld over 9 concessionarissen.¹⁰⁴ De wet van 29 april 1999 inzake de organisatie van de elektriciteitsmarkt (Wet EM)¹⁰⁵ voorziet in domeinconcessies voor kavels bestemd voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de productie van elektriciteit uit water, stromen of winden in de zeegebieden (art. 6, § 1) en voor de bouw en de exploitatie van installaties noodzakelijk voor de transmissie van elektriciteit in de zeegebieden (art. 13/1, Wet EM).¹⁰⁶ Het KB MRP 2019 neemt de zone voor installaties geschikt voor de transmissie van elektriciteit over uit het KB MRP 2014 (art. 8, § 5). De vereiste milieuvergunning voor windmolenparken en transmissie-installaties en de milieueffectenbeoordeling (MEB) kan worden verkregen onder de vergunningsprocedure voor bepaalde activiteiten in de Belgische zeegebieden¹⁰⁷ en de daaraan gekoppelde MEB.¹⁰⁸

Een concessie voor een offshore windmolenpark is geldig voor een hernieuwbare duur van maximum 30 jaar waarin zowel de bouwfase, de exploitatiefase als de ontmantelingsfase inbegrepen zijn (art. 6, § 1 en art. 6/3, § 2 Wet EM). Installaties of inrichtingen in de EEZ die worden verlaten of die niet meer worden gebruikt moeten worden verwijderd¹⁰⁹ en dit op kosten van de concessiehouder¹¹⁰, tenzij de minister anders beslist. De Wet EM stelt eveneens domeinconcessies in het vooruitzicht voor de bouw en de exploitatie van installaties voor hydro-elektrische energieopslag op zee, m.n. energie-eilanden voor de kust (art. 6/1), waarvoor het KB MRP 2014 twee potentiële zones aanduidde. Deze installaties konden echter niet genieten van een steunmechanisme of enige andere vorm van subsidie of financiële steun vanwege de Staat of de elektriciteitsverbruiker (art. 6/1, § 1), waardoor er geen interesse was om te investeren in dit type van energieopslag. Het KB MRP 2019 schrapt deze twee zones, maar bijlage 3 bij het KB MRP 2019 laat nog

101. Zie uitgebreid over offshore energie in het BNZ: B. HEYLEN, D. MOERMAN, L. MOUFFE, J. DE MAEYER, P. MATHYS, B. RUMES, C. DEVRIENDT, W. WEIJTENS, S. DAUWE en H. PIRLET, “Energie (inclusief kabels en leidingen)” in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisdigids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 92-113.

102. Zie vn. 2: F. MAES, 433.

103. Wet 25 april 1999 betreffende de exclusieve economische zone van België in de Noordzee, BS 10 juli 1999.

104. Zie Bijl. 1, KB MRP 2019, BS 2 juli 2019, 67271-67272. Zeven operatoren hebben reeds een milieuvergunning bekomen; zie voor een overzichtelijke flowchart over de betrokken overheden en administraties bij het afleveren van een domeinconcessie voor een offshore windmolenpark en voor offshore energieopslag, een milieuvergunning en een vergunning voor het leggen van zeekabels: B. HEYLEN, D. MOERMAN, L. MOUFFE, J. DE MAEYER, P. MATHYS, B. RUMES, C. DEVRIENDT, W. WEIJTENS, S. DAUWE en H. PIRLET, “Energie (inclusief kabels en leidingen)” in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisdigids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 95-96, 105-107.

105. Wet 22 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, BS 11 mei 1999, zoals meermaals gewijzigd.

106. Zie ook KB 1 maart 2018 betreffende de voorwaarden en de procedure voor de toekenning van domeinconcessies aan de netbeheerder voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de transmissie van elektriciteit, in de zeegebieden waarin België rechtsmacht kan uitoefenen overeenkomstig het internationaal zeerecht, BS 8 maart 2018.

107. KB 7 september 2003 houdende de procedure tot vergunning en machtiging van bepaalde activiteiten in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, BS 17 september 2003, gewijzigd bij het KB van 26 december 2013, BS 10 januari 2013, het KB van 5 juli 2018, BS 18 juli 2018 en het KB van 22 juli 2019, BS 20 september 2019.

108. KB 9 september 2003 houdende de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, BS 17 september 2003, gewijzigd bij het KB van 26 december 2013, BS 10 januari 2013, het KB van 5 juli 2018, BS 18 juli 2018 en het KB van 22 juli 2019, BS 20 september 2019.

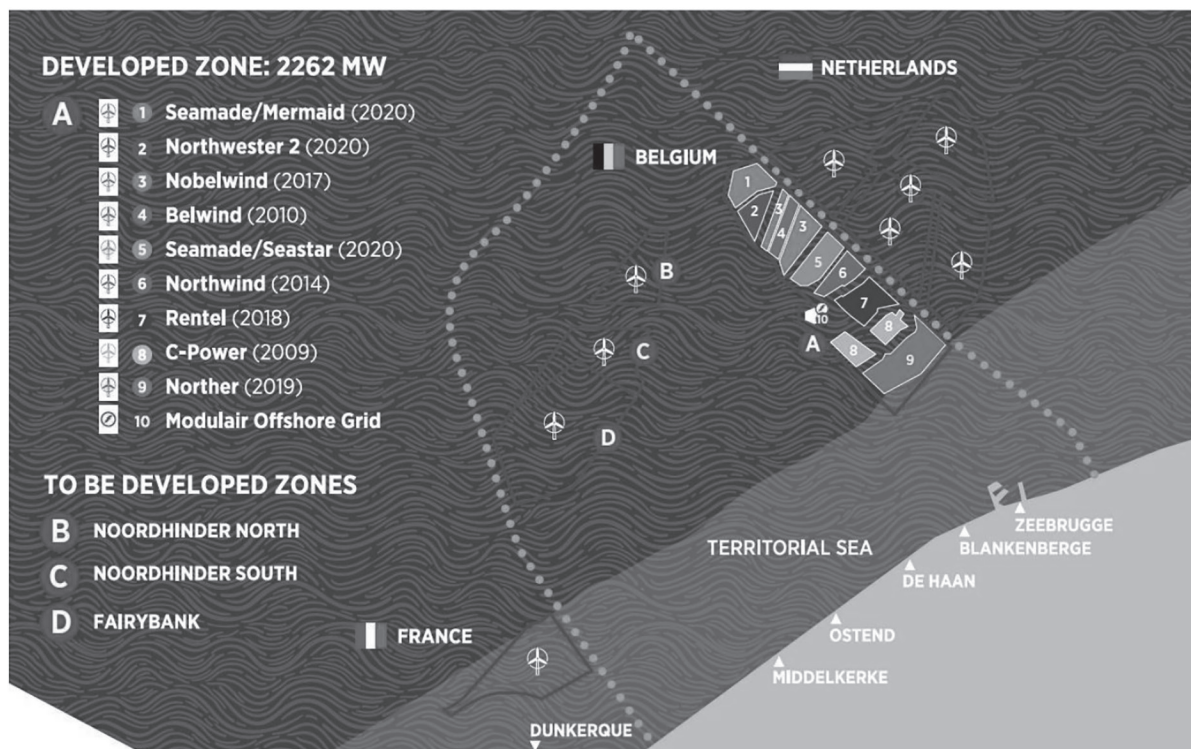
109. Onder meer ter verzekering van de veiligheid van de scheepvaart: art. 39 Wet EEZ.

110. Dit zijn voorwaarden in de concessie en milieuvergunning: Bijl. 1, KB MRP, BS 2 juli 2019, 67275.

een optie open om ruimte toe te wijzen voor de opslag van hernieuwbare energie¹¹¹ op zee in de nieuwe concessiezones of te onderzoeken onder welke voorwaarden deze installaties gebouwd kunnen worden in de mariene beschermde gebieden.¹¹²

In het KB MRP 2019 worden drie nieuwe concessiezones (westelijke zone) voor het toekennen van domeinconcessies voor de bouw en exploitatie van installaties voor de productie en opslag van energie uit hernieuwbare bronnen¹¹³ en voor de bouw en exploitatie van installaties voor de transmissie van elektriciteit aangeduid op de Hinderbanken, zijnde Noordhinder Noord, Noordhinder Zuid en de Fairybank (art. 8, § 2-3) wat een extra gebied is van 281 km² (zie figuur

2). De Fairybank ligt volledig in *Natura 2000*-gebied en de Noordhinder Zuid grenst aan dit gebied. In deze 2 zones zijn domeinconcessies slechts mogelijk na het verkrijgen van een *Natura 2000*-toelating (art. 8, § 4). Domeinconcessies in deze zones (kavels)¹¹⁴ worden verkregen via de concurrerende inschrijvingsprocedure (art. 6/3, Wet EM). De concessies worden vanaf 24 mei 2019¹¹⁵ verleend door de minister bevoegd voor energie en de minister bevoegd voor het mariene milieu en mariene ruimtelijke planning (voordien enkel door de minister bevoegd voor economie) en moeten aansluiten op het Modular Offshore Grid (MOG) (art. 6/5, Wet EM).¹¹⁶ In tegenstelling tot de oostelijke concessiezone, wordt in deze drie nieuwe westelijke zones ook de opslag van energie mogelijk.

Bron: Belgian Offshore Platform (<https://www.belgianoffshoreplatform.be/nl/>)

In tegenstelling tot het KB MRP 2014, wordt in het KB MRP 2019 uitdrukkelijk voorzien dat in deze

concessiezones multifunctioneel gebruik wordt nagestreefd. In de oostelijke zone is de ontwikkeling van

111. KB 8 mei 2014 betreffende de voorwaarden en de procedure voor de toekenning van domeinconcessies voor de bouw en de exploitatie van installaties voor hydro-elektrische energieopslag in de zeegebieden waarin België rechtsmacht kan uitoefenen overeenkomstig het internationaal zeerecht, *BS* 6 juni 2014, err. *BS* 7 augustus 2014.
 112. Zie Bijl. 3 bij het KB MRP 2019, *BS* 2 juli 2019, 67425.
 113. Er wordt niet zoals in art. 8, § 1 verwezen naar de productie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen.
 114. Een 'kavel' is "de locatie aangeduid overeenkomstig artikel 6/4 die zich bevindt binnen de zone afgebakend overeenkomstig de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België en bestemd is voor een offshore installatie voor de productie van elektriciteit die het voorwerp uitmaakt van een domeinconcessie overeenkomstig artikel 6/3." (art. 2, 71° Wet EM, zoals ingevoegd door de wet van 12 mei 2019). Zie vn. 60 voor referentie naar de wet van 12 mei 2019.
 115. In de gecoördineerde versie van de wet van 22 april 1999 is er sprake van 3 juni 2019, maar deze datum is nergens terug te vinden. De wet van

12 mei 2019 bevat geen expliciete inwerkingtredingsbepaling waardoor ervan kan worden uitgegaan dat de datum van publicatie in het Belgisch staatsblad de datum van inwerkingtreding is.
 116. De artikelen 6/3, 6/4 en 6/5 zijn nieuw ingevoegde artikelen in de Wet EM door de wet van 12 mei 2019 tot wijziging van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt met het oog op het invoeren van een concurrerende inschrijvingsperiode voor de bouw en exploitatie van productie-installaties in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België en tot bekrachtiging van het koninklijk besluit van 11 februari 2019 tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 juli 2002 betreffende de instelling van mechanismen voor de bevordering van elektriciteit opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen, *BS* 24 mei 2019; zie de kaart van het MOG en de kabels die de elektriciteit aan land brengen: B. HEYLEN, D. MOERMAN, L. MOUFFE, J. DE MAEYER, P. MATHYS, B. RUMES, C. DEVRIENDT, W. WEIJTENS, S. DAUWE en H. PIRLET, "Energie (inclusief kabels en leidingen)" in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 109.

aquacultuur uitdrukkelijk mogelijk (art. 14, § 1), wat al in beperkte mate het geval was.¹¹⁷ Passieve visserij is in de oostelijke zone niet toegelaten en het is de bedoeling om tijdens de planperiode 2020-2026 geen visserij toe te laten in deze zone. Passieve visserij is het vissen door gebruik te maken van statisch vistuig (art. 2, § 1, 18°), zoals het gebruik van warrelnetten, kieuwnetten, potten, fnuiken en vislijnen, m.n. geen bodembroerende visserij die de bodemhabitat verstoort door het slepen van vistuig over de bodem (art. 2, § 1, 2°). In de westelijke zones is zowel aquacultuur (art. 14, § 2-3) als passieve visserij (art. 14, § 4) mogelijk. Aquacultuur is slechts mogelijk indien dit het eutrofiëeringsniveau in de betrokken concessiezone (oostelijk en westelijk) vermindert¹¹⁸, waarbij de concessie- of vergunningverlenende minister een referentiezone kan aanduiden zonder aquacultuur, als controlezone (art. 14, § 1, 2° en 3°; art. 14, § 2 en § 3, 1° en 2°). In tegenstelling tot de oostelijke zone waar aquacultuur slechts mogelijk is op voorwaarde van de toestemming van de houder van de domeinconcessie (art. 14, § 1, 1°), zal dit niet het geval zijn in de nieuwe westelijke zones. Ook passieve visserij is er toegelaten ongeacht het akkoord van de concessiehouder. Wel is een *Natura 2000*-toelating nodig om aan aquacultuur te kunnen doen in de zone van de Fairybank en Noordhinder Zuid (art. 14, § 3, 3°). Bij de toegang tot de concessiezones waarin hernieuwbare energie wordt geproduceerd, zal rekening moeten worden gehouden met de veiligheidszones (zie *supra* scheepvaart).

Het KB MRP 2019 volgt het principe van het bundelen van nieuwe kabels en pijpleidingen¹¹⁹ in bestaande corridors en in afgebakende zones (art. 9, § 1), zoals ook het geval was met het KB MRP 2014. Afwijkingen zijn toegestaan op voorwaarde van gemotiveerde dwingende redenen (art. 9, § 2 KB MRP 2019) en activiteiten die het leggen en exploiteren van kabels verhinderen zijn verboden (art. 9, § 4). Bij overlap tussen een zone voor kabels en pijpleidingen met een zone voor zand- en grindontginning worden de kabels en pijpleidingen waar mogelijk buiten deze zones aangelegd. Indien niet mogelijk worden ze zo

dicht mogelijk tegen de rand van deze zones gelegd (art. 9, § 3).

4.5. Natuurbescherming en natuurbeschermingsgebieden

Naast het aanwijzen en afbakenen van natuurbeschermingsgebieden kunnen actieve natuurbehoudsmaatregelen¹²⁰ overal op zee worden uitgevoerd voor zover de andere activiteiten in het door het KB voorbehouden ruimtegebruik niet worden gehinderd (art. 6, § 3 KB MRP 2019). Dit kan slaan op het aanleggen van kunstmatige riffen of andere ondersteunende natuurbehoud- of natuurherstelmaatregelen. Deze activiteiten hebben onder meer een basis in de door België aangegane verplichtingen in verdragen ter bescherming van de biodiversiteit¹²¹, ter bescherming van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu¹²², ter bescherming van trekkende wilde diersoorten¹²³, ter bescherming van watergebieden¹²⁴, ... en EU-regelgeving.

Een KB van 21 december 2001 betreffende de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België¹²⁵, zoals gewijzigd door het KB van 7 februari 2014¹²⁶, beschermt een aantal soorten in uitvoering van artikel 10 WMM. Dit artikel is een rechtsbasis voor de uitvoering van voormelde verdragen en de EU-Habitat- en Vogelrichtlijn in het mariene milieu. Voor de soorten uit bijlage 1 van het KB 2001, zijnde de walvisachtigen, de vinpotigen en de otter, geldt een strikte bescherming. Er is een verbod op het opzettelijk vangen, uitgezonderd bij gewonde, gestrande of dode dieren (art. 14 WMM), een verbod op het verwonden of doden van deze dieren, een verbod op het opzettelijk verstoren, in het bijzonder tijdens de periodes van voortplanting, overwintering en trek, een verbod op het beschadigen of vernielen van de voortplantings- of rustplaatsen, een verbod op het in bezit hebben, vervoeren, verhandelen of ruilen (behoudens indien deze soorten onder de CITES¹²⁷-procedures vallen: art. 10, § 1, (v), (vi) WMM). Voor de bijlage 2-soorten (zeeschildpadden, en de vissen steur, elft en houting) moeten speciale

117. Zie de kaart van de huidige zones voor aquacultuur in de oostelijke zone en in de kustzone: P. BOSSIER, D. DELBARE, M. DROUILLON, N. NEVEJAN, M. WILLE en T. VERLEYE, "Mariene aquacultuur" in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 134.

118. Dit was ook al een voorwaarde in art. 10, § 3, KB MRP 2014.

119. Zie Bijl. 1, KB MRP 2019 voor de veiligheidszones en voorwaarden bij het leggen van kabels en pijpleidingen, BS 2 juli 2019, 67269-67270.

120. Zie voor een toegankelijk en beknopt overzicht over de kenmerken van het Belgisch deel van de Noordzee, de te beschermen natuurwaarden (benthos, pelagische soorten, vogels, zeezoogdieren, habitats) en de belangrijkste beleidsinstrumenten: S. DEGRAER, S. PROVOOST, E. STIENEN, M. DE TROCH, K. HOSTENS, H. PIRLET en L. DEVRIESE, "Natuur en milieu" in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 23-45.

121. Verdrag inzake de biologische diversiteit, opgemaakt te Rio de Janeiro op 5 juni 1992, goedgekeurd bij de wet van 11 mei 1995, BS 2 april 1997.

122. Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979, goedgekeurd bij de wet van 20 april 1989, BS 29 december 1990.

123. Verdrag inzake de bescherming van de trekkende wilde diersoorten, opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979, goedgekeurd bij de wet van 27 april 1990, BS 29 december 1990. In uitvoering van artikel IV (4) van het Verdrag van Bonn werd de Overeenkomst van New York van 17 maart 1992 inzake de instandhouding van kleine walvisachtigen in de Oostzee en de Noordzee gesloten (afgekort als ASCOBAN), geen parlementaire goedkeuring vereist, in BS 20 oktober 1993.

124. Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als woongebied voor watervogels, opgemaakt te Ramsar op 2 februari 1971, goedgekeurd bij de wet van 22 februari 1979, BS 12 april 1979.

125. BS 14 februari 2002. Dit KB werd met spoed aangenomen omdat België door de Europese Commissie herhaaldelijk in gebreke was gesteld wegens het onvolledig omzetten van de EU-Habitatrichtlijn.

126. BS 21 februari 2014.

127. CITES of de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten, aangenomen in Washington op 3 maart 1972, zoals gewijzigd te Bonn op 22 juni 1979, goedgekeurd bij wet van 28 juli 1981, BS 30 december 1983.

beschermingsmaatregelen worden getroffen en voor de bijlage 3-soorten (zeeduikers, zee-eenden, sternen, futen en plevieren, de vissoorten zee-prik, rivierprik en flint) gelden specifieke beschermingsmaatregelen, zoals het verbod tot onopzettelijk verstoren van de broedplaatsen op het land vanuit de zee of de verblijfplaatsen tijdens een bepaalde periode van het jaar. Voor zowel de bijlage 2-, als de bijlage 3-soorten geldt een verbod op het opzettelijk vangen, verwonden of doden, opzettelijk verstoren, vervoeren, verhandelen, ruilen of verkopen (art. 5 KB 2001). Afwijkingen zijn in uitzonderlijke omstandigheden mogelijk in het belang van de instandhouding van habitats en de biodiversiteit, de volksgezondheid en andere dwingende redenen van groot openbaar belang, ter voorkoming van ernstige schade en ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek (art. 6, KB 2001). Er wordt eveneens een meldingsprocedure voorzien in geval van onopzettelijke vangst, onder meer als bijvangst.

Verder is ook de EU-Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRMS)¹²⁸ en de EU-Kaderrichtlijn Water (KRW)¹²⁹ van belang. De KRMS heeft als doel tegen 2020 tot een goede milieutoestand van het mariene milieu te komen of deze te behouden¹³⁰; daar waar de KRW weliswaar hoofdzakelijk op zoetwater van toepassing is (oppervlaktewater en grondwater opgenomen in stroomgebiedsbeheersplannen voor Schelde en Maas), heeft de KRW ook als doelstelling dat de kustwateren tot 1 zeemijl een goede ecologische toestand moeten bereiken en behouden, en de territoriale zee een goede chemische toestand. Voor de Belgische kustwateren is hiervoor een afzonderlijk stroomgebiedsbeheersplan 2016-2021 van kracht.¹³¹

De natuurbeschermingsgebieden op zee zijn overwegend de tenuitvoerlegging van Belgische verplichtingen in navolging op de EU-Habitat- en Vogelrichtlijn. Deze gebieden waren al afgebakend in het KB MRP 2014 en werden in 2016 definitief als *Natura 2000*-gebieden aangewezen.¹³² Dit zijn drie speciale

beschermingszones voor vogels (SBZ), waar in tegenstelling tot het KB MRP 2014 in het nieuwe KB MRP 2019 wel de te beschermen soorten worden opgenomen. SBZ 1 (110 km²) ter hoogte van Nieuwpoort en SBZ 2 (145 km²) ter hoogte van Oostende zijn beschermingsgebieden voor de grote stern, de fuut, de dwergmeeuw, de roodkeelduiker, de grote en kleine mantelmeeuw, de zwarte zee-eend, de visdief en dwergstern (beiden laatsten enkel in SBZ 2). SBZ 3 (57 km²) ter hoogte van de haven van Zeebrugge is een beschermingsgebied voor de dwergstern, de grote stern, de visdief, de fuut, de dwergmeeuw en de kleine mantelmeeuw.¹³³ Als habitatgebied op basis van de EU-Habitatrichtlijn werd het gebied Trapegeer-Stroombank als type natuurlijke habitat van communautair belang met ondiepe zandbanken (181 km²) in 2012 uitgebreid tot de Vlaamse Banken (1100 km²). Dit gebied omvat ook SBZ1, ongeveer de helft van SBZ 2 en de volledige Trapegeer-Stroombank, die gedeeltelijk overlappen. In de zone Trapegeer-Stroombank ligt tevens een beschermd watergebied voor zee-eenden en futen op basis van het Verdrag van Ramsar van 1971. Deze habitatgebieden worden door het KB MRP 2019 overgenomen (art. 7; kaart 1 Bijl. 4).¹³⁴

Er worden in het MRP 2020-2026 geen bijkomende mariene beschermde gebieden voorzien. Er is wel juridische duidelijkheid over de internrechtelijke status van de Vlakte van de Raan als habitatgebied¹³⁵, in aansluiting op het Nederlands naburig habitatgebied. Dit gebied was initieel aangeduid als concessiezone voor offshore windenergie (2002) waarvoor een milieuvergunning voor de bouw van windmolens was verleend in 2003. Later werd het gebied aangewezen als habitatgebied en werden de milieuvergunningen ingetrokken, waardoor het concessiegebied van status veranderde en geen windmolens werden toegelaten. De Raad van State vernietigde de aanduiding van de Vlakte van de Raan als habitatgebied in 2008¹³⁶, maar het gebied werd in 2009 opgenomen in de Europese

128. Richtl. 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu, *Pb.L.* 25 juni 2008, 164, 19; tenuitvoergelegd door het KB van 23 juni 2010 betreffende de mariene strategie voor de Belgische zeegebieden, *BS* 13 juli 2010, gewijzigd door het KB van 11 juni 2019, *BS* 21 juni 2019; zie H. SCHOUKENS, "De Kaderrichtlijn Mariene Strategie: een nieuwe hefboom voor het Europese mariene beleid of een gemiste kans?", *MER*, 2011, 3-23.

129. Richtl. 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, *Pb.L.* 22 december 2000, 327; tenuitvoergelegd voor de kustwateren en de territoriale zee door het KB van 23 juni 2010 betreffende de vaststelling van een kader voor het bereiken van een goede oppervlaktewatertoestand, *BS* 13 juli 2010.

130. In 2012 werden een initiële beoordeling en de goede milieutoestand van de Belgische mariene wateren beschreven, die om de 6 jaar moeten worden herzien: Belgische Staat, 2012. Initiële beoordeling voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art. 8, lid 1a & 1b. BMM, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 81; Belgische Staat, 2012. Omschrijving van Goede Milieutoestand en vaststelling van Milieudoelen voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art. 9 & 10. BMM, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 32; Belgische Staat, 2018. Actualisatie van de initiële beoordeling voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art. 8 lid 1a & 1b. BMM, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 243: <https://www.health.belgium.be/nl/kaderrichtlijn-mariene-strategie>; <https://www.health.belgium.be/nl/de-initiele-beoordeling-goede-milieutoestand-en-milieudoelen-voor-de-belgische-mariene-wateren>; zie ook: Belgische Staat, 2016. Programma van maatregelen voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art. 13. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en

Leefmilieu, 147; Belgische Staat, 2012. Socio-economische analyse van het gebruik van de Belgische mariene wateren en de aan de aantasting van het mariene milieu verbonden kosten. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art. 8 lid 1c. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 137; Belgische Staat, 2014. Monitoringsprogramma voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art. 11. BMM, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 31.

131. Belgische Staat, 2016. Stroomgebiedsbeheersplan voor de Belgische kustwateren voor de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) voor de periode 2016-2021. Federale Overheid van België, 96.

132. Art. 4, § 9 KB 27 oktober 2016 (KB 2016) betreffende de procedure tot aanduiding en beheer van de mariene beschermde gebieden, *BS* 21 november 2016. *Natura 2000*-gebieden kunnen hun status verliezen wanneer natuurlijke ontwikkelingen dit rechtvaardigen (art. 4, § 10, KB 2016).

133. Zie voor het belang van de te beschermen soorten: Belgische Staat. 2018. Beheerplannen voor Natura 2000 in het Belgische deel van de Noordzee – Habitat- en Vogelrichtlijn. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, DG Leefmilieu, Brussel, België, 14-15.

134. Zie Kaart 1, Bijl. 4, KB MRP 2019, *BS* 2 juli 2019, 67428; de natuurgebieden op zee beslaan een oppervlakte van ongeveer 1240 km² op een totale oppervlakte van het BNZ van 3455 km², of iets meer dan 1/3.

135. Bijl. 1, KB MRP 2019, *BS* 2 juli 2019, 67261.

136. Zie H. SCHOUKENS, A. CLIQUET en F. MAES, "Wind Farm Development in the Belgian Part of the North Sea: A Policy Odyssey without Precedent", *Zeitschrift für Europäisches Umwelt- und Planungsrecht*, 2012, 304-312; A. CLIQUET, "Mariene beschermde gebieden: een druppel in de oceaan?" in A. CLIQUET en F. MAES (eds.), *Recht door zee. Hedendaags internationaal zee- en maritiem recht. Liber amicorum Eddy Somers*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2015, 108.

lijst van de gebieden van communautair belang.¹³⁷ Het KB MRP 2019 bakent de Vlakte van de Raan opnieuw af als speciale zone voor natuurbehoud (art. 7, § 3) en wijst dit gebied definitief aan als *Natura 2000*-gebied, maar vermeldt geen te beschermen soorten. De Vlakte van de Raan is zoals de Vlaamse Banken een waardevolle habitat ter bescherming van de habitattypes 'permanent met zeewater van geringe diepgang overstroomde zandbanken' en 'riffen' gevormd door *Lanice conchelig*. In het KB MRP 2019 worden in vergelijking met het KB MRP van 2014, 12 beschermde soorten op de Vlaamse Banken geschrapt: dit is een vermindering van 15 soorten tot 3 (grijze en gewone zeehond, bruinvis), waarbij overwegend de zeevogels zijn weggevallen (duikers, sterns, meeuwen, ...) ¹³⁸, die dan wel terug te vinden zijn in de afgebakende Vogelrichtlijngebieden.

In de speciale zones voor natuurbehoud, de Vlaamse Banken (art. 7, § 1 KB MRP) en de Vlakte van de Raan (art. 7, § 3 KB MRP), kunnen activiteiten plaatsvinden voor zover ze een *Natura 2000*-toelating kregen, in de veronderstelling dat deze procedure van toepassing is, en deze activiteiten niet op een andere wijze worden beperkt of verboden (art. 7, § 2 en § 4), bijvoorbeeld de beperkte zandontginning en de verboden grindontginning in de zandconcessiezones op de Kwantebank, de Buiten Ratel en de Oostdyckbank (art. 15, § 6).

Er wordt geen expliciete melding gemaakt van activiteiten van burgerlijke bouwkunde en industriële en commerciële activiteiten die per definitie verboden zijn, zoals dit voordien het geval was in de Trapegeer-Stroombank.¹³⁹ Het uitgangspunt is het aanduiden van zones waar deze activiteiten kunnen plaatsvinden in de natuurgebieden. Het KB MRP 2019 voorziet vijf zones waarin commerciële en industriële activiteiten kunnen plaatsvinden (art. 23) en voorrang krijgen op andere gebruiken (art. 23, § 3). Deze zones liggen in het natuurgebied Vlaamse Banken, en gedeeltelijk in de vogelrichtlijngebieden SBZ1 en SBZ 2 en op de vlakte van de Raan (kaart 8, Bijl. 4). In deze *Natura 2000*-gebieden mag de bodemverstoring van deze activiteiten in de zone C ter hoogte van Nieuwpoort niet meer dan 0,1 % van de oppervlakte van de zone bedragen. In het vogelrichtlijngebied ter hoogte van Oostende (zone D) en in het

habitatgebied Vlakte van de Raan (zone E) mag slechts 50 % van de zone worden benut voor commerciële of industriële activiteiten (art. 23, § 1). In deze vijf zones zijn de activiteiten met een potentiële impact op de natuurbeschermingsgebieden enkel toegelaten op voorwaarde van een *Natura 2000*-toelating en indien ze verzoenbaar zijn met militaire activiteiten, voor zover dit het geval is in die zone (art. 23, § 2). Bij wijze van voorbeeld kunnen de volgende activiteiten in deze zones plaatsvinden: aquacultuur, projecten voor hernieuwbare energie op basis van bv. golfslag of getijdenwerking, energieopslag, ontzilting van zeewater, ... op voorwaarde van het vervullen van strikte voorwaarden inzake veiligheid, invloed op het zeezicht, impact op andere activiteiten en het stimuleren van meervoudig ruimtegebruik. Voor het gebruik van deze zones is een gebruikersvergunning vereist, waarbij de selectiecriteria van de gebruiksaanvragen en de te volgen procedure is uitgewerkt in een KB van 2019.¹⁴⁰

In de speciale beschermingszones voor vogels (SBZ) (art. 7, § 5) zijn activiteiten van burgerlijke bouwkunde en industriële en commerciële activiteiten enkel toegelaten op voorwaarde van een *Natura 2000*-toelating, eveneens voor zover ze aan deze procedure onderworpen zijn (art. 7, § 6). In SBZ 1 en SBZ 2 zijn in de periode van 1 december tot en met 15 maart de volgende verbodsbepalingen van toepassing: 1. het oefenen met helikopters op een hoogte van minder dan 500 voet, met uitzondering van helikopters in eigendom, beheer of in opdracht van de overheid en mits ze uitsluitend ingezet zijn voor niet-commerciële overheidsdiensten; 2. de doorvaart van hoge snelheidsvaartuigen, hoewel in uitzonderlijke omstandigheden hiervan kan worden afgeweken; en 3. de watersportwedstrijden, tenzij deze een *Natura 2000*-toelating hebben bekomen, indien ze uiteraard aan deze procedure onderworpen zijn (art. 7, § 7). Voor militaire schietoefeningen in deze gebieden zijn er geen expliciete verbodsbepalingen, maar kunnen deze worden beperkt of uitgesteld in overleg met de minister van de defensie (art. 7, § 8). Aan de zeevisserij en de kustverdediging die Vlaamse bevoegdheden zijn, kan de Koning geen eenzijdige bijzondere beperkingen opleggen.¹⁴¹ Bij kustverdediging

137. Beschikking 2009/96/EG van de Commissie van 12 december 2008 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een tweede bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio, *Pb.L.* 13 februari 2009, 43. Inmiddels is er al een twaalfde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio, Uitvoeringsbesluit (EU) 2019/19 van de Commissie van 14 december 2018, *Pb.L.* 9 januari 2019, 7/287.

138. De soorten die weggevallen zijn, zitten wel nog in de databank van de Europese Commissie als te beschermen soorten op de Vlaamse Banken: zie viewer <https://natura2000.eea.europa.eu/> en <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/natura-10>.

139. Het betrof activiteiten van burgerlijke bouwkunde, industriële activiteiten, activiteiten van publicitaire en commerciële ondernemingen, evenals het storten van baggerspecie en inerte materialen van natuurlijke oorsprong die verboden waren (art. 7, § 3 KB MRP 2014).

140. KB 22 juli 2019 tot vaststelling van de procedure tot het bekomen van een gebruikersvergunning voor de zones voor commerciële en industriële activiteiten in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *BS* 20 september 2019. Een MB van 14 januari 2020 heft de ministeriële besluiten op van 8 juli 2005 en 3 juni 2009 tot bepaling en aanduiding van publicitaire en commerciële ondernemingen waarop de vereenvoudigde MER-procedure van toepassing was via een modelformulier: MB 14 januari 2020 tot opheffing van de ministeriële besluiten betreffende de vereenvoudigde procedure voor het opstellen van een milieueffectenrapport, *BS* 22 januari 2020.

141. Zie art. 8, § 1 van de Wet MM waarbij de Koning de activiteiten die onder de bevoegdheid vallen van het Vlaams Gewest onder de artikelen 6, § 1, V.1° (zeevisserij) en 6, § 1, X, laatste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen niet eenzijdig kan verbieden.

is afstemming met het Vlaamse kustveiligheidsplan van 2011¹⁴² noodzakelijk.

Het KB MRP 2019 heft drie KB's op¹⁴³ die reeds werden vervangen door het KB van 27 oktober 2016 (KB 2016) betreffende de procedure tot aanduiding en beheer van de mariene beschermde gebieden.¹⁴⁴ Het KB 2016 regelt in uitvoering van de EU-Habitat- en Vogelrichtlijn de procedure tot aanwijzing van *Natura 2000*-gebieden (art. 4), de aanneming van de instandhoudingsdoelstellingen, de aanneming van de instandhoudingsmaatregelen en passende maatregelen.¹⁴⁵ Dit KB stelt ook de beheerplannen¹⁴⁶ voor elk van de *Natura 2000*-gebieden vast, en de procedure voor een passende beoordeling van projecten en plannen (*Natura 2000*-toelating) die mogelijk een significante impact kunnen hebben op een *Natura 2000*-gebied. Van belang is hierbij de monitoring. Permanente monitoring van het mariene milieu is voorbehouden aan de BMM (art. 18). De toezichtprogramma's en het onderzoek naar de natuureffecten van goedgekeurde activiteiten in navolging op de *Natura 2000*-goedkeuring van een plan of een project worden uitgevoerd door of in opdracht van de goedkeurende overheid. In dit geval dienen deze kosten gedragen te worden door de initiatiefnemer voor het uitvoeren van een project of de vaststelling van een plan (art. 19). Een plan kan een beleidsplan zijn of de basis vormen voor grootschalige activiteiten of het kader vormen voor projecten.

Het KB 2016 stelt de zorgplicht voorop in *Natura 2000*-gebieden: *“eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor een Natura 2000-gebied kunnen worden veroorzaakt, dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel, indien dat achterwege laten*

redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen of te beperken of ongedaan te maken” (art. 3). Instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn voor het behoud, maar ook voor het herstel van een habitat¹⁴⁷ en populaties van wilde dier- en plantensoorten¹⁴⁸ in een *“gunstige staat van instandhouding”* (art. 2, 9°), worden genomen in uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) (art. 10, § 1), die verbeter- of behoudsdoelstellingen zijn voor de beschermde soort of het beschermde gebied.¹⁴⁹ De IHD werden formeel aangenomen bij Ministerieel besluit van 2 februari 2017¹⁵⁰, waarbij ervoor werd geopteerd de bestaande doelen van de KRMS¹⁵¹ over te nemen en waar nodig deze doelen te specificeren of aan te vullen. De IHD voor de beschermde habitats in de Vlaamse Banken zijn dezelfde doelen als de KRMS-doelen voor benthische habitats in het BNZ, waarbij er bijvoorbeeld een positieve evolutie moet zijn van het zeebodemoppervlak dat permanent gespaard blijft van verstoringen door vistuig dat de bodem raakt binnen de verschillende habitattypes. Voor de beschermde soorten zijn niet enkel de aangewezen gebieden (*Natura 2000*-gebieden) van belang voor een gunstige staat van instandhouding, maar is het volledig BNZ van belang gezien deze soorten ook aanwezig zijn buiten deze beschermde gebieden. Bijgevolg zijn de meeste doelstellingen voor de beschermde soorten van toepassing op het volledig BNZ.¹⁵² De IHD zijn enkel bindend voor de federale overheid en worden ten laatste 6 jaar na hun aanneme geëvalueerd en eventueel herzien, zoveel mogelijk samenlopend met de toetsing van het KB mariene strategie voor de Belgische zeegebieden¹⁵³ (art. 8, § 2 en art. 9).

IHD en beheerplannen worden door de minister genomen (art. 6, § 1; art. 11, § 1), het nemen van

142. Zie Masterplan kustveiligheid op: <https://www.afdelingkust.be/nl/publicaties>.

143. Artikelen 25, 26 en 27 KB MRP. Het betreft het KB van 14 oktober 2005 tot instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, het KB van 14 oktober 2005 betreffende de voorwaarden, sluiting, uitvoering en beëindiging van gebruikersovereenkomsten en het opstellen van beleidsplannen voor de beschermde mariene gebieden in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België en het KB van 5 maart 2006 tot instelling van een gericht marien reservaat in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België.

144. BS 21 november 2016.

145. Dit KB is in grote mate geïnspireerd op de voorstellen uit de studie van: H. SCHOUKENS, L. LECOMTE & A. CLIQUET, *Juridische ondersteuning voor de aanwijzing van mariene beschermde gebieden in uitvoering van de Europese en internationale regelgeving in het Belgisch deel van de Noordzee*, UGent en LDR, 7 februari 2012, 60-134; H. SCHOUKENS en A. CLIQUET, “Hercules@sea: 10 werken voor een betere juridische bescherming van waardevolle natuurgebieden in het Belgische deel van de Noordzee”, *TMR* 2012, 507-530.

146. Zie Belgische Staat. 2018. Beheerplannen voor *Natura 2000* in het Belgische deel van de Noordzee – Habitat- en Vogelrichtlijn. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, DG Leefmilieu, Brussel, België, 60; de beheerplannen betreffen de periode 2018-2023.

147. “De staat van instandhouding van een habitat wordt als ‘gunstig’ beschouwd wanneer: a) het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen, en b) de nodige specifieke structuur en functies voor behoud op lange termijn bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk zullen blijven bestaan, en c) de

staat van instandhouding van de voor die habitat typische soorten gunstig is.” (art. 2, 9° KB 2016).

148. “De staat van instandhouding van een soort wordt als ‘gunstig’ beschouwd wanneer: a) uit populatie dynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog altijd een levensvatbare component is van de habitat waarin de soort voorkomt en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en b) het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en c) er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.” (art. 2, 9° KB 2016).

149. Instandhoudingsdoelstellingen zijn: “de verbeter- of behoudsdoelstellingen voor de beschermde soort of voor het beschermde mariene gebied, in voorkomend geval betrekking hebbend op de Europees te beschermen habitats of populaties van Europees te beschermen soorten en hun leefgebieden, waarvoor het *Natura 2000*-gebied is aangemeld of die in *Natura 2000*-gebied voorkomen” (art. 2, 5° KB 2016).

150. MB 2 februari 2017 betreffende de aanneming van instandhoudingsdoelstellingen voor de mariene beschermde gebieden, en bijlage, BS 14 februari 2017.

151. Belgische Staat, 2012. Omschrijving van Goede Milieutoestand en vaststelling van Milieudoelen voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art. 9 & 10. BMM, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 32.

152. Belgische Staat. 2018. Beheerplannen voor *Natura 2000* in het Belgisch deel van de Noordzee – Habitat- en Vogelrichtlijn. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, DG Leefmilieu, Brussel, België, 16-17.

153. KB 23 juni 2010 betreffende de mariene strategie voor de Belgische zeegebieden, BS 13 juli 2010, gewijzigd door het KB van 11 juni 2019, BS 21 juni 2019.

instandhoudingsmaatregelen¹⁵⁴ en passende maatregelen is dan weer een prerogatief van de Koning (art. 10, § 1 en § 2). Deze maatregelen kunnen immers voorwaarden aan een activiteit opleggen, een activiteit verbieden en gebodsbepalingen aan een overheid of een particulier opleggen (art. 10, § 3). Passende maatregelen¹⁵⁵ moeten in navolging van de IHD elke verslechtering¹⁵⁶ van de natuurkwaliteit van de natuurlijke habitats en elke betekenisvolle verstoring van de beschermde soorten vermijden.

Plannen¹⁵⁷ en projecten¹⁵⁸ in *Natura 2000*-gebieden die geen direct verband hebben met het beheer van dat gebied, en hetzij afzonderlijk of in combinatie met andere plannen en projecten *significante gevolgen* kunnen hebben voor een *Natura 2000*-gebied, zijn onderworpen aan een *Natura 2000*-toelating (art. 14). De te volgen procedure voor de initiatiefnemer van een dergelijk plan of project is voorzien in artikel 15 KB 2016. De minister keurt enkel een plan goed of verleent aan een project een *Natura 2000*-toelating, al dan niet met voorwaarden, indien uit de *passende beoordeling* blijkt dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aangetast zullen worden. Een ontwerp van passende beoordeling dient zoveel mogelijk geïntegreerd te worden in het plan-MEB¹⁵⁹, de project-MEB¹⁶⁰ of de milieueffectenbeoordeling die moet worden opgemaakt voor de exploratie en de exploitatie van de niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en het continentaal plat¹⁶¹, naargelang het geval (art. 15, § 5). Indien de passende beoordeling niet de vereiste zekerheid biedt, is het nog mogelijk een project of een plan goed te keuren of een *Natura 2000*-toelating te verlenen als er wordt voldaan aan elk van de volgende voorwaarden: 1. er zijn geen alternatieve oplossingen; 2. het plan of project is noodzakelijk wegens dwingende redenen van groot openbaar belang, inbegrepen sociale of economische redenen; 3. er worden compenserende maatregelen getroffen die waarborgen dat de samenhang van de *Natura 2000*-gebieden bewaard blijft (art. 15, § 7 en § 13).¹⁶² Deze compenserende maatregelen moeten *in principe* een evenwaardig habitat of natuurlijk milieu van minstens een gelijkwaardige oppervlakte actief ontwikkelen (art. 15, § 10 en § 17).

Compenserende maatregelen die worden getroffen buiten *Natura 2000*-gebieden en tot gevolg hebben dat er een ontwikkeling of verbetering is in het leefgebied van vogels en/of de natuurlijke habitats, hebben tot gevolg dat de gebieden waar deze maatregelen worden getroffen, worden aangewezen als *Natura 2000*-gebieden of als een onderdeel van een *Natura 2000*-gebied (art. 15, § 11 en § 18).

Projecten en plannen met *significante gevolgen* voor een prioritair type natuurlijk habitat of prioritair soort in *Natura 2000*-gebieden kunnen bij uitzondering nog gerealiseerd worden op voorwaarde dat het project nodig is met het oog op de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid, wezenlijke gunstige effecten voor het milieu, dan wel wegens andere dwingende redenen van openbaar belang, na advies van de Europese Commissie (art. 15, § 8 en 15). Projecten waarvan op voorhand is geweten dat ze afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen *geen significante gevolgen* zullen hebben voor een *Natura 2000*-gebied zijn het voorwerp van een gedragscode (art. 17, § 2 en § 3) in de plaats van een toelatingsplicht, mits voldaan is aan de regels die minstens betrekking hebben op: 1. de wijze waarop het project wordt gerealiseerd; 2. de ligging van een te realiseren project ten opzichte van een *Natura 2000*-gebied, een natuurlijk habitat of een habitat van een soort in dat gebied; 3. de te verrichten onderzoeken naar de gevolgen van het project voor de natuurlijke kenmerken van het gebied; 4. de voor of tijdens de realisatie van het project te treffen maatregelen om de aantasting van natuurlijke kenmerken van dat gebied te voorkomen; 5. er wordt voldaan aan de meldingsplicht aan DG Leefmilieu (art. 17, § 1). Een gedragscode wordt opgemaakt door bepaalde gebruikers of een organisatie van gebruikers van een *Natura 2000*-gebied en wordt voorgelegd aan de minister voor aanvaarding, volgens een procedure die nog door de minister moet worden uitgewerkt (art. 17, § 2).

Een *Natura 2000*-toelating kan worden gewijzigd, opgeschort of ingetrokken in geval van niet-naleving van de toelating, of indien de toelating is verleend in strijd met wettelijke voorschriften, of ingeval de

154. In de zin van art. 6, lid 1 van de Habitatrichtlijn en de artikelen 3 lid 1, 3 lid 2 b), c), d), 4 lid 1 en 4 lid 2 van de Vogelrichtlijn.

155. In de zin van art. 6 lid 2 van de Habitatrichtlijn.

156. Zie voor de betekenis van het verslechteringsverbod: H. SCHOUKENS, "Het verslechteringsverbod uit art. 6, lid 2 van de Habitatrichtlijn in het dispuut omtrent de Waldschlössenbrücke: neen aan voldongen feiten bij blijvend natuurverlies", *TMR* 2016/4, 440-463; H. SCHOUKENS, "Non-Regression Clauses in Times of Ecological Restoration Law: Article 6(2) of the EU Habitats Directive as an unusual ally to restore Natura 2000?", *Utrecht Law Review*, 124-154 (2017/1).

157. Een plan is een "plan dat beleid bepaalt of dat grootschalige overheids-, particuliere of gemengde activiteiten met zich brengt of dat het kader vormt voor een project en dat wordt vastgesteld op initiatief of onder toezicht van de federale staat, het Vlaamse Gewest, de provincies, de intercommunales, de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden of de gemeenten, of waarvoor medefinanciering voorzien is door de Europese Unie, de federale staat, het Vlaams Gewest of de Vlaamse Gemeenschap in het kader van de internationale samenwerking." (art. 2, 11° KB 2016).

158. Een project is een activiteit die bestaat uit: "a) de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of werken, inclusief

ingrepen voor de ontginning van natuurlijke rijkdommen; of b) de exploitatie van een inrichting; of c) het uitvoeren van een activiteit die mogelijke effecten op het natuurlijke milieu kan teweeg brengen." (art. 2, 13° KB 2016).

159. Wet 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu, *BS* 10 maart 2006.

160. KB 9 september 2003 houdende de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *BS* 17 september 2003, gewijzigd door het KB van 26 december 2013, *BS* 10 januari 2014, het KB van 5 juli 2018, *BS* 18 juli 2018 en het KB van 22 juli 2019, *BS* 20 september 2019.

161. KB 21 oktober 2018 houdende de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in toepassing van de wet van 13 juni 1969 inzake de exploratie en exploitatie van niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en het continentaal plat, *BS* 29 oktober 2018.

162. Zie voor een passende beoordeling en negatieve gevolgen: compensatie of mitigatie: H. SCHOUKENS, "Proactief natuurbeleid na Briels: Quo vadis artikel 6, lid 3 habitatrichtlijn", *TMR* 2014, 403-423.

omstandigheden sedert de toelating zodanig zijn gewijzigd dat de toelating niet zou zijn verleend of het voorwerp zou zijn geweest van beperkingen of voorwaarden mochten deze omstandigheden wel bekend geweest zijn op het tijdstip van de toelating, of indien de toelating is verleend op basis van onjuiste of onvolledige gegevens die indien deze gegevens wel bekend waren geweest tot een andere beslissing zouden hebben geleid. Een *Natura* 2000-toelating zal worden gewijzigd of ingetrokken indien nodig in uitvoering van artikel 6, lid 2 van de Habitatrichtlijn (art. 16).

Militaire activiteiten, de beroepsvisserij, het wetenschappelijk zeeonderzoek, de scheepvaart, de niet-winstgevendende individuele activiteiten en de activiteiten die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest zoals bepaald in artikel 6, § 1, X, laatste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zijn niet onderworpen aan de toelatingsplicht indien deze activiteiten werden beoordeeld in de passende beoordeling bij het aannemen van het MRP (art. 17, § 4). Deze activiteiten zijn ook uitgesloten van de vergunnings- of machtigingsplicht in de WMM (art. 25 en 27 WMM). De WMM gaat nog verder door te stellen dat in de speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud de activiteiten die onder de Vlaamse bevoegdheid vallen (baggeren, zeekering en zeevisserij) niet geheel of gedeeltelijk kunnen worden verboden door een in de ministerraad overlegd KB (art. 8, § 3, WMM). Deze uitzonderingen worden terecht door sommige auteurs als problematisch aanzien met het oog op het behalen van bepaalde IHD.¹⁶³

4.6. Zeevisserij en aquacultuur

De federale overheid is bevoegd voor de aquacultuur op zee en artikel 14, KB MRP 2019 heeft tot doel de aquacultuur te bevorderen in de zones voor de bouw van installaties die hernieuwbare energie produceren, mits er een positief effect is op het eutrofiëringniveau (zie *supra*). De opzettelijke introductie van niet-inheemse organismen in de zeegebieden is verboden, tenzij een vergunning wordt verleend door de Koning (art. 11, § 1 Wet MM), terwijl de opzettelijke introductie in de zeegebieden van genetisch

gemodificeerde organismen, al dan niet inheems, verboden is (art. 11, § 4 Wet MM). Voor het gebruik van uitheemse en plaatselijk niet-voorkomende soorten in de aquacultuur op zee wordt de vergunningsprocedure geregeld door het KB van 21 december 2001 betreffende de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België (art. 15)¹⁶⁴, zoals gewijzigd door het KB van 7 februari 2014.¹⁶⁵

De zeevisserij is sinds 1 januari 2002 een Vlaamse bevoegdheid¹⁶⁶, met uitzondering van de bemanningsvoorwaarden en de technische keuringstandaarden voor de vissersvaartuigen. De eigenaar, hetzij een natuurlijke of rechtspersoon, van een vissersvaartuig dat is uitgerust voor de commerciële exploitatie van visbestanden moet beschikken over een visvergunning om op zee te mogen vissen op gequoteerde vis.¹⁶⁷ Visvergunningen zijn vangstquota-gerelateerd en deze quota worden verdeeld over de EU-lidstaten, in navolging op het Gemeenschappelijk Visserijbeleid van de EU, zoals neergelegd in de EU-Verordening nr. 1380/2013 van 11 december 2013 (Visserijverordening).¹⁶⁸ Visserijrechten in de gebieden onder jurisdictie van de EU-lidstaten zijn sinds decennia opgenomen in visserijverordeningen die rekening houden met de historische visserijrechten. In principe is de professionele visserij in de Belgische EEZ en in ICES-gebieden vrij voor EU-vissersvaartuigen, uiteraard mits de EU-visserijregelgeving wordt nageleefd, waaronder vangstbeperkingen, minimum maaswijdte, visgrootte, tijdelijk gesloten visgronden, beperkingen in visdagen, verboden vistuig en visserijmethoden, gebruik van selectief vistuig, verboden vissoorten,¹⁶⁹ Bij de toewijzing van vangstmogelijkheden (art. 16 Visserijverordening) worden aan de EU-lidstaten vangstbeperkingen (quota's) opgelegd. Dit is gebaseerd op de "total allowable catch" of TAC's voor bepaalde vissoorten in bepaalde visgebieden. Quota's kunnen tussen landen worden geruild. De Visserijverordening roept de lidstaten op, in de zin van "trachten", om binnen het kader van de hun toegewezen vangstmogelijkheden, vissersvaartuigen die zijn uitgerust met selectief vistuig of die gebruikmaken van minder milieubelastende visserijtechnieken te stimuleren, waaronder deze die minder schade veroorzaken aan de habitats (art. 17).

163. H. SCHOUKENS en A. CLIQUET, "Hercules@sea: 10 werken voor een betere juridische bescherming van waardevolle natuurgebieden in het Belgische deel van de Noordzee", *TMR* 2012, 518-519, 533.

164. *BS* 14 februari 2002.

165. *BS* 21 februari 2014.

166. Art. 2 van de bijzondere wet 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en gemeenschappen, *BS* 13 augustus 2001. De zeevisserij wordt geregeld door het decreet van 28 juni 2013 betreffende het landbouw- en visserijbeleid, *BS* 12 september 2013.

167. B.VI.Reg. 16 december 2005 tot de instelling van een visvergunning en houdende tijdelijke maatregelen voor de uitvoering van de communautaire regeling inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden, *BS* 23 januari 2006, gewijzigd door het Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2011, *BS* 16 augustus 2011.

168. Verordening (EU) nr. 1380/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 1954/2003 en (EG) nr. 1224/2009 van de Raad en tot intrekking van Verordeningen (EG) nr. 2371/2002 en (EG)

nr. 639/2004 van de Raad en Besluit 2004/585/EG van de Raad, *Pb.L.* 28 december 2013, 354, 22, zoals gewijzigd door Verordening (EU) nr. 1385/2013 van de Raad van 17 december 2013, *Pb.L.* 354, 86, Verordening (EU) nr. 2015/812 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015, *Pb.L.* 133 en Verordening (EU) nr. 2017/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2017, *Pb.L.* 302.

169. Zie Verordening (EU) 2019/1241 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende de instandhouding van visbestanden en de bescherming van mariene ecosystemen door middel van technische maatregelen, tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 1967/2006 en (EG) nr. 1224/2009 van de Raad en de Verordeningen (EU) nr. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 en (EU) 2019/1022 van het Europees Parlement en de Raad, en tot intrekking van de Verordeningen (EG) nr. 894/97, (EG) nr. 850/98, (EG) nr. 2549/2000, (EG) nr. 254/2002, (EG) nr. 812/2004 en (EG) nr. 2187/2005 van de Raad, *Pb.L.* 25 juli 2019, 198, 105; zie voor 2020: Vlaamse Overheid, MB 23 december 2019 houdende tijdelijke aanvullende maatregelen voor het jaar 2020 tot het behoud van de visbestanden in zee, *BS* 27 december 2019.

In de zone van 12 zeemijl gerekend vanaf de basislijn kunnen de lidstaten tot en met 31 december 2022 de visserij beperken tot de vissersvaartuigen die van oudsher in deze wateren vissen (art. 5.2 Visserijverordening). Voor de Belgische territoriale zee betekent dit dat Nederlandse vissersvaartuigen het recht hebben op alle soorten te vissen in de zone van 3 tot 12 zeemijl, terwijl Franse vissersvaartuigen in de territoriale zee mogen vissen op haring.¹⁷⁰

Vaartuigen met een motorvermogen boven de 221 kW (groot vlootsegment) mogen in de territoriale zee niet vissen met de boomkor¹⁷¹, en binnen de 3 zeemijl mag enkel worden gevisst met vaartuigen tot 70 bruto tonnage (BT)¹⁷², zijnde de kustvisserij.¹⁷³ In de territoriale zee is het verboden te vissen met elektronische pulskorren¹⁷⁴, in navolging op de EU-Verordening 2019/1241. Verordening 2019/1241 verbiedt het vissen met elektronische pulskorren in de Uniewateren vanaf 1 juli 2021. In de territoriale zee is het tevens verboden te vissen op levende organismen van sedentaire soorten, tenzij de vangst uitsluitend dient voor wetenschappelijk onderzoek door daarvoor gemachtigde vaartuigen.¹⁷⁵

Een visvergunning is niet vereist om te vissen op garnaal met sleepnetten met Belgische vaartuigen kleiner of gelijk aan 8 meter en mits beperkingen op het vistuig in acht genomen worden. Vaartuigen zonder visvergunning (sportvisserij) mogen niet vissen voorbij de 3 zeemijl en binnen de 3 zeemijl mogen ze niet vissen of geen soorten aan boord hebben waarvoor een EU-TAC of quotum geldt, tenzij het uitsluitend zeehengelen betreft en in dit geval het quotum op de vissoort nog niet is uitgeput. Vaartuigen zonder visvergunning mogen in de 3 zeemijlszone niet vissen met sleepnetten, tenzij het vistuig aan bepaalde voorwaarden voldoet. Sportvisserij met gesleept tuig mogen niet vissen tussen 22u en 5u. Voor zeehengelen is nachtelijk en commercieel vissen verboden.¹⁷⁶

Het KB MRP 2019 verbiedt de recreatieve visserij met bodemberoerende technieken in het gebied van de Vlaamse Banken, behoudens in geval deze technieken worden voortgetrokken of voortgeduwd door de mens of door het paard (art. 20, § 2) (de garnaalvisserij te paard of te voet). Op dit verbod kan de minister een individuele toelating geven voor de bestaande recreatieve bodemberoerende garnaalvisserij, op voorwaarde dat de aanvrager kan aantonen dat hij minstens 3 jaar actief is. Met die toelating mag de aanvrager maximaal 10 keer per jaar uitvaren en dit gedurende een maximale periode van 6 jaar (art. 20, § 3).

Het KB MRP 2019 vertrekt van het principe dat professionele zeevisserij overal toegelaten is, behalve in de veiligheidszones rond kunstmatige eilanden, installaties en inrichtingen voor de opwekking, de opslag en het transport van energie uit het water, de stromen en de winden (art. 13, 2°, momenteel windmolenparken en de transmissiestations), op de munitiestortplaats Paardenmarkt en in de zone voor de kalibratie en de kwaliteitsevaluatie van meettoestellen ter hoogte van de Kwantebank (art. 13, 1°). Het is ook de bedoeling beperkende maatregelen op te leggen op het vlak van bepaalde visserijtechnieken in de drie zoekzones in artikel 6, KB MRP 2019, met het doel een goede milieutoestand te bereiken, m.n. het behoud van de bodemintegriteit (art. 13, 1°). Dit kan bij Ministerieel Besluit, maar pas na akkoord van de EU indien vreemde vissersvaartuigen worden gevat.

Het MRP 2014 duidde vier zones aan in het gebied Vlaamse Banken waar beperkingen konden worden opgelegd aan de boomkorvisserij ter bescherming van de bodemintegriteit en met het doel tot een goede milieutoestand te komen. Het was ook de bedoeling om de 3 zeemijlszone, waarin het verboden is te vissen met vaartuigen boven 70 BT, uit te breiden naar 4,5 zeemijl. Om deze maatregelen uit het KB MRP 2014 afdwingbaar te maken ten aanzien van buitenlandse vissersvaartuigen was een goedkeuring van de EU-Commissie en de betrokken lidstaten vereist, m.n. de lidstaten die ook visserijbelangen hebben in het gebied, en dit op basis van wetenschappelijk bewijs waarom deze maatregelen noodzakelijk zijn en op welke wijze deze maatregelen afgedwongen kunnen worden. De Belgische overheid heeft deze maatregelen niet kunnen doorvoeren bij gebrek aan EU-goedkeuring, wat duidt op het spanningsveld tussen visserij en natuurbehoud ten aanzien van vissersvaartuigen onder vreemde vlag.

Artikel 11 van de Visserijverordening laat de lidstaten toe in hun territoriale zee en EEZ instandhoudingsmaatregelen te treffen die geen gevolgen hebben voor de vissersvaartuigen van andere lidstaten, maar die noodzakelijk zijn om aan de verplichtingen uit artikel 13. 4, Kaderrichtlijn Mariene Strategie, artikel 4 van de Vogelrichtlijn of artikel 6 van de Habitatrichtlijn te voldoen, mits ze verenigbaar zijn met de bedoelde doelstellingen in artikel 2, Visserijverordening. Dit komt erop neer dat lidstaten de activiteiten van hun eigen vloot kunnen beperken, zonder dat deze beperkingen een effect hebben op vissersvaartuigen van andere Unie-lidstaten.

170. Bijl. I, Visserijverordening, 52.

171. H. POLET, E. TORREELE, H. PIRLET, T. VERLEYE, "Visserij," in L. DEVRIESE, S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, VLIZ, 2018, 117. In de praktijk vissen deze vaartuigen overwegend buiten het BNZ: H. POLET e.a., 118.

172. Artikel 9 B.VI.Reg. 9 september 2016 tot vaststelling van aanvullende maatregelen voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden en voor de controle op de visserijactiviteiten, BS 21 september 2016.

173. Kustvisserij zijn alle vaartuigen met een tonnenmaat van hoogstens 70 BT: art. 2, § 4 KB MRP 2019.

174. MB 19 juli 2019 houdende het verbod op de pulsvisserij in de Belgische twaalfmijlszone, BS 9 augustus 2019.

175. Artikel 8 B.VI.Reg. 9 september 2016, BS 21 september 2016.

176. Artikelen 2, 4, 5 en 7 B.VI.Reg. 9 september 2016, BS 21 september 2016.

Om beperkingen op te leggen voor de vissersvaartuigen van de Unie, voorziet de Visserijverordening in artikel 11 in een te volgen procedure. Als een lidstaat op basis van zijn verplichtingen uit de Kaderrichtlijn Mariene Strategie, de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn van oordeel is dat maatregelen moeten worden vastgesteld die ook andere lidstaten treffen met een rechtstreeks visbelang in dat gebied¹⁷⁷, kan de Commissie op verzoek dergelijke maatregelen vaststellen (art. 11.2) die dan afdwingbaar zijn. In eerste instantie zal overleg moeten plaatsvinden met de landen die visserijbelangen hebben in het gebied waarvoor visserij beperkende maatregelen worden voorgesteld met het doel om per gebied een gemeenschappelijke aanbeveling in te dienen bij de Commissie (art. 18.1). Voorafgaande aan deze gemeenschappelijke aanbeveling(en) moet aan deze landen en aan de Commissie informatie worden verstrekt over de benodigde maatregelen, met inbegrip van de motivering, de wetenschappelijke onderbouwing en nadere gegevens omtrent de praktische uitvoering en handhaving van de maatregelen.¹⁷⁸ Nadat er voldoende informatie is verstrekt, kunnen de betrokken landen binnen de zes maanden een gezamenlijke aanbeveling indienen, waarna de Commissie op basis van beschikbaar wetenschappelijk advies binnen de drie maanden na ontvangst van de gezamenlijke aanbeveling en op basis van een volledig verzoek, de maatregelen vaststelt (art. 11.3) via een gedelegeerde handeling of bij uitvoeringshandeling overeenkomstig artikel 46.¹⁷⁹ Om tot een gezamenlijke aanbeveling te komen, wordt er van de betrokken lidstaten verwacht dat ze samenwerken en de relevante adviesraden raadplegen (art. 18.2), *in casu* voor België de Regionale Adviesraad voor de Noordzee.¹⁸⁰ Er kunnen pas nationale maatregelen worden getroffen nadat alle betrokken lidstaten een overeenstemming hebben bereikt over de inhoud van die maatregelen (art. 18.8). Indien er geen overeenstemming is over de instandhoudingsmaatregelen tussen belanghebbende lidstaten, kan de Commissie zelf een voorstel voor passende maatregelen indienen (art. 18.6). Wanneer lidstaten er niet in slagen om binnen de voorziene termijn van zes maanden tot een gemeenschappelijke aanbeveling te komen, dan kan de Commissie zelf een voorstel indienen (art. 11.3) en in spoedeisende gevallen zelf instandhoudingsmaatregelen vastleggen

(art. 11.4). Maatregelen in spoedeisende gevallen gelden voor een termijn van ten hoogste 12 maanden en kunnen ten hoogste met 12 maanden worden verlengd (art. 11.5). Deze instandhoudingsmaatregelen worden enkel genomen indien het uitblijven ervan de beoogde doelstellingen en beleidsdoelen van artikel 13.4 Kaderrichtlijn Mariene Strategie, artikel 4 van de Vogelrichtlijn of artikel 6 van de Habitatrichtlijn voor de lidstaat in gevaar zou brengen (art. 11.4).

Het Europees Hof van Justitie heeft in 2018 in de zaak tussen de Duitse bond voor natuurbescherming (koepelorganisatie van de Duitse verenigingen voor natuur- en milieubescherming) en het agentschap voor natuurbescherming Duitsland (*Bundesamt*) een nadere uitlegging gegeven van artikel 11, Visserijverordening in relatie tot *Natura* 2000-verplichtingen.¹⁸¹ Een verzoek van de bond voor natuurbescherming om een verbod in te stellen op visserij met gebruikmaking van vistuig dat de zeebodem raakt en van geankerde kieuwnetten in de natuurgebieden ‘*Sylter Außenriff*’ in de Noordzee, ‘*Pommersche Bucht mit Oderbank*’ en ‘*Pommersche Bucht*’ in de Oostzee, werd door het *Bundesamt* afgewezen. Voor deze gebieden in de EEZ waren nog geen instandhoudingsmaatregelen getroffen. De visserij wordt er uitgeoefend met vistuig dat de zeebodem raakt en geankerde kieuwnetten, waardoor schade wordt berokkend aan riffen en zandbanken, alsook ongewenst bruinvissen en zeevogels worden gevangen. Het Hof kwam tot de vaststelling dat maatregelen die betrekking hebben op beperkingen of verboden op het gebruik van bepaald vistuig en op visserijactiviteiten in bepaalde gebieden of periodes, “instandhoudingsmaatregelen” (art. 7) vormen onder artikel 11.1, Visserijverordening (punt 39). Deze maatregelen kunnen de instandhouding of het herstel van typen natuurlijke habitats en habitats van mariene soorten die voorkomen in de betrokken zones, bevorderen en vallen bijgevolg onder artikel 11.1 (punt 51), maar moeten op basis van de evenredigheidstoets (punt 49) worden gezien samen met andere maatregelen en niet elk afzonderlijk om de in *Natura* 2000-gebieden betrokken types natuurlijke habitats en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te behouden of in voorkomend geval

177. Zie voor een discussie of EU-lidstaten beperkende visserijmaatregelen kunnen nemen op basis van hun verplichtingen tot natuurbescherming (Habitatrichtlijn, Kaderrichtlijn Mariene Strategie), dan wel louter op basis van de exclusieve visserijbevoegdheid van de EU: H. SCHOUKENS, “De regulering van boomkorvisserij in de Belgische mariene beschermde gebieden: verstrikt in een web van bevoegdheidsvraagstukken”, *TBP* 2013, 180-188; H. SCHOUKENS & H. DOTINGA, “Natura 2000 and fisheries: a question of competence or willingness?” in C.-H. BORN, A. CLIQUET, H. SCHOUKENS, D. MISONNE & G. VAN HOORICK (eds.), *The habitats directive in its EU environmental law context: European nature's best hope?* London, Routledge, 2015, 375-398.

178. Zie over de te volgen procedure en de aan te leveren informatie: Commission staff working document on the establishment of conservation measures under the Common Fisheries Policy for Natura 2000 sites and for the Marine Strategy Directive purposes, *SWD(2018) 288 final*, Brussel, 24 May 2018.

179. Zie bv. een tijdelijk verbod op bodemberoerende visserij in bepaalde Deense gebieden in het Kattegat, Noordzee: Gedelegeerde Verordening

(EU) 2017/118 van de Commissie van 5 september 2016 tot vaststelling van visserij gerelateerde instandhoudingsmaatregelen ter bescherming van het mariene milieu in de Noordzee, *Pb.L* 25 januari 2017, 19/10, zoals gewijzigd door Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/1180 van 24 februari 2017, *Pb.L* 4 juli 2017, 171/1.

180. Ingesteld bij Besluit van 2004/585/EG van de Raad van 19 juli 2004, *Pb.L* 3 augustus 2004, 256, 17, en operationeel bij Besluit van de Commissie van 9 november 2004, *Pb.L* 18 november 2004, 342, 28; zie ook North Sea Advisory Council (NSAC) waarbij het wel degelijk gaat over raadplegen en niet over een goedkeuring vanwege de NSAC zoals door Nederland opgeworpen: NSAC Advice Ref.07-1617 on Matters arising from the application of articles 11 and 18 of the CFP, 11 maart 2017.

181. Zaak C-683/16 *Deutscher Naturschutzring – Dachverband der deutschen Natur- und eV v Bundesrepublik Deutschland*, 13 juni 2018, in navolging op een verzoek tot prejudiciële beslissing ingediend door het Verwaltungsgericht Köln, *CURIA*, ECLI:EU:C:2018:433.

te herstellen (punt 48). Artikel 11.1 is een uitzondering op de algemene regel van artikel 6, Visserijverordening, op grond waarvan de bevoegdheid tot het nemen van instandhoudingsmaatregelen bij de Unie ligt, en bijgevolg moeten de bepalingen ervan strikt worden uitgelegd (punt 60). Volgens het Hof laat artikel 11 een lidstaat echter niet toe maatregelen te nemen in de wateren onder zijn soevereiniteit of jurisdictie die noodzakelijk zijn voor de nakoming van verplichtingen van de lidstaat op grond van artikel 6, Habitatrichtlijn, die gevolgen hebben voor vissersvaartuigen van andere lidstaten en waarmee in *Natura 2000*-gebieden beroepsmatige zeevisserij met gebruikmaking van vistuig dat de zeebodem raakt en van geankerde kieuwnetten (kieuwnetten, warrelnetten) volledig wordt verboden. Kortom, ten aanzien van vissersvaartuigen van andere lidstaten kan een lidstaat geen unilaterale instandhoudingsmaatregelen nemen buiten de toepassing van artikel 11, Visserijverordening, zelfs niet uitsluitend op basis van artikel 6, Habitatrichtlijn.

Het KB MRP 2019 verwijst naar de procedure van de Visserijverordening voor het treffen van mogelijke concrete beperkende visserijmaatregelen door de minister met het oog op het behoud van de bodemintegriteit met als doel een goede milieutoestand te bereiken (art. 6, § 2). Hiertoe kunnen een of meerdere gebieden worden aangeduid in de drie voorziene zoekzones, waarvan één in de territoriale zee en twee in de EEZ (art. 6, § 1; kaart 1 en 4, Bijl. 4), die samen niet meer dan 285 km² zullen beslaan (art. 6, § 2). Het klinkt wellicht paradoxaal, maar de meest vlotte bescherming van de bodemintegriteit ten aanzien van de bodemberoerende visserij zal te vinden zijn in de concessiegebieden van de nieuwe windmolenparken op basis van de te verwachten veiligheidszones die de toegang voor visserijvaartuigen beperken of verbieden, en niet via de Visserijverordening. Dit zal het geval zijn voor een groot deel van zoekzone 2 (Fairbank) op de Vlaamse Banken in de EEZ, dat overlapt met het concessiegebied voor hernieuwbare energie en aquacultuur. Enkel in de concessiezone Noordhinder Noord (zone 2) en Noordhinder Zuid (zone 3) kan de passieve visserij worden toegelaten (art. 13, § 4).

5. Besluit

België behoort met het laatste MRP 2020-2026 tot de koplopers in de wereld en voldoet volkomen aan de EU-Richtlijn mariene ruimtelijke planning qua timing en proces van aanneming. Dit plan is gebaseerd op

een open participatief proces en maakt gebruik van de beschikbare wetenschappelijke kennis. Er is in samspraak met de stakeholders ook nagedacht over de toekomst met het opstarten van de Noordzeevisie 2050 en de Think Tank North Sea, en deze dialoog kan niet los worden gezien van de huidige en de toekomstige mariene ruimtelijke planning. Uit beide processen blijkt dat natuurbehoud en natuurherstel een steeds belangrijkere plaats innemen. De participatie van de stakeholders en de publieksraadpleging is noodzakelijk willen we op een maatschappelijk verantwoorde wijze omgaan met de toekomstige ruimtelijke uitdagingen op dit klein stukje zee.

Het MRP 2020-2026 zet de eerste stappen tot meer eenvoudig ruimtegebruik van de alsmaar schaarser wordende ruimte op zee door in de nieuwe concessiezone voor hernieuwbare energie andere activiteiten, zoals commerciële aquacultuur (mosselkweek, oesterkweek, zeewierkweek, ...) en passieve visserij, expliciet te voorzien, weliswaar onder de voorwaarde dat de aquacultuur een positief milieueffect heeft, in de zin van een vermindering van het eutrofiëeringsniveau in het gebied. Dit is een wetenschappelijke uitdaging. Immers over de meervoudige effecten van gecombineerde activiteiten is er nog nood aan bijkomend wetenschappelijk onderzoek. Ook de discussie over een testeiland in het kader van de zeewering zal worden beïnvloed door wetenschappelijk bewijs over het nut van een dergelijk eiland. M.a.w. of een dergelijk eiland de erosie van het strand kan tegenhouden of de kustbevolking beter zal beschermen tegen de effecten van klimaatverandering, zoals meer en krachtiger stormen en de stijging van de zeespiegel, is tot nu toe nog niet afdoende bewezen. In het MRP 2020-2026 is momenteel geen ruimte voorzien voor een dergelijk eiland voor de kust, maar dit wordt ook niet definitief uitgesloten.

Zoals uit dit artikel blijkt, staat een MRP niet op zichzelf, maar is het verankerd in bestaande wetgeving die overwegend sectoraal is en waarbij rekening wordt gehouden met de bevoegdheden van diverse betrokken overheden. Het MRP 2020-2026 stimuleert een integrale benadering van het ruimtegebruik op zee, maar dient rekening te houden met beperkingen, zoals de bevoegdheidsverdeling tussen de federale en de Vlaamse overheid en de EU inzake visserijmaatregelen in het kader van de natuurbescherming. Anderzijds slaagt het MRP 2020-2026 er wel in om de blauwe economie te stimuleren in samenhang met natuurbehoud en natuurontwikkeling, wat op een louter sectoraal niveau veel moeilijker zou zijn.